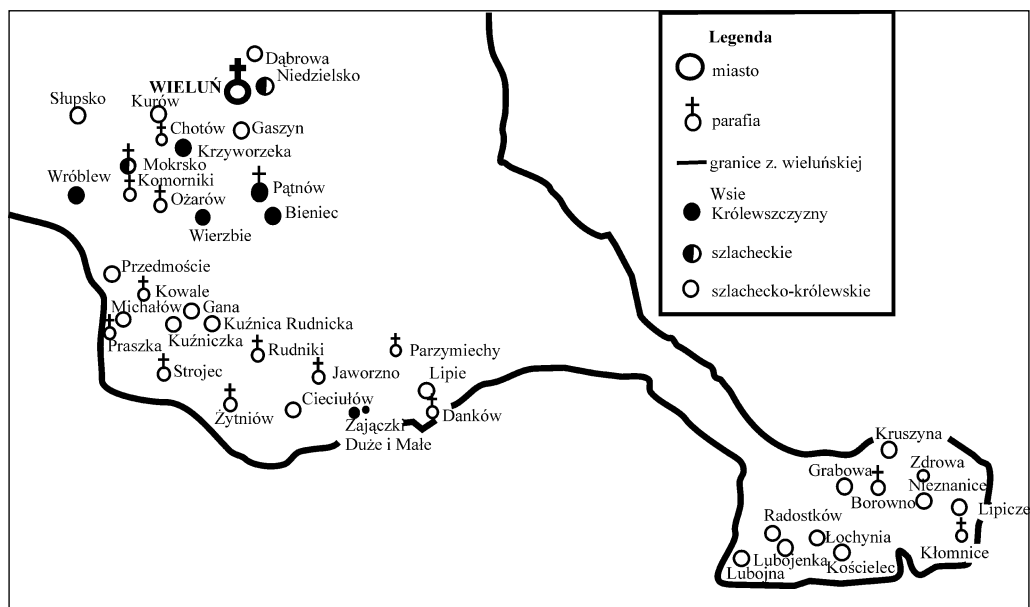

Rozdział IV

Szlachta zamieszkująca południową część powiatu wieluńskiego

Mapa 5. Posiadłości szlacheckie w południowej części pow. wieluńskiego

Parafia Borowno

Na jej terenie rozsiedleni byli Borowieńscy herbu Szreniawa, Borowieńscy, używający przydomka „Momot”, Borowieńscy, używający przydomka „Turczyn”, rodzina szlachecka z Borowna i Grabowej, posługująca się przydomkiem „Gawin” i pisząca się z herbu Szreniawa, liczni szlachcice z Borowna, Zdrowscy herbu Oksza, Rzychowscy, szlachta z Radostkowa, Lubojeńcy, używający przydomków „Wilk” i „Wilczek”, Lubojeńscy, używający przydomków „Lisek” i „Liszka” oraz Sobiekurscy.

Z **Borowna** pisał się *Ninogniew*, noszący przydomek *Kotek*. 4 XII 1362 r. był jednym ze świadków w sprawie o arcybiskupią wieś Grębień¹.

Z **Borowna** pisali się także *Borowieńscy* herbu *Szreniawa*.

W dniu 23 III 1373 r. *Jasiek*, piszący się z Borowna i z herbu Szreniawa, świadkował w sprawie sprzedaży przez Benika ze Skowrończyc i jego syna Marcina wsi Kakawy rycerzowi Balonowi, dworzaninowi księcia Władysława Opolczyka².

W dniu 6 X 1381 r. *Benik* z Borowna herbu Szreniawa, sprzedał za 5 grzywien Niczkowi z Konina sołectwo w Kościelcu z 2 łanami i każdym siódmym, który zostanie wykarczowany, z łąką między miejscami zwanymi: Moczydło i Łochynia z 2 zagrodami kmiecymi, karczmą, trzecim denarem i 16 latami wolnizny. Benik po raz ostatni w źródłach został odnotowany w dniu 6 VI 1401 r. Wówczas to był świadkiem naganionego w szlacheństwie Jana ze Szczukocic³. Nie wiadomo w jakim stopniu Benik był spokrewniony z Jaśkiem.

W dniu 17 VIII 1423 r. *Jan*, piszący się z Borowna i z herbu Szreniawa, świadkował w sprawie naganionego w szlacheństwie Macieja z Borowna herbu Oksza. 10 XI 1444 r. Michałowic wziął udział w bitwie pod Warną, w której dostał się do tureckiej niewoli. Szczęśliwie jednak udało mu się z niej uciec⁴. Nie wiadomo w jakim stopniu Jan był spokrewniony z wyżej wymienionymi Szreniawitami.

Dziedzicem **Borowna** w 1392 r. był też *Protazy*. W dniu 13 grudnia tegoż roku był świadkiem na dokumencie podsędka olsztyńskiego Tasza z Małus, który zaświadczył, że Jan ze Skrzydłowa zapisał klasztorowi w Mstowie 200 grzywien na swojej wsi Kuchary⁵.

W 1398 r. właścicielem **Borowna** był również bliżej nieznany *Stogniew*⁶.

W 1403 r. *Michał*, piszący się z **Borowna**, został określony jako „[...] strenuus miles [...]”. 8 września tegoż roku był świadkiem w sprawie podziału posiadło-

---

¹ KDM, t. I, nr 313; t. III, nr 1488.

² *Zapiski herbowe z dawnych ksiąg ziemskich przechowywanych w archiwach radomskim i warszawskim*, wyd. K. Potkański, AKH, t. III, 1886, nr 16; KDM, t. I, nr 313.

³ *Antiquissimi libri iudiciales terrae Cracoviensis*, wyd. B. Ulanowski, [w:] SPPP, t. VIII, cz. 2, nr 10356; MK, ks. XVII, k. 124v; Koz. wsch., t. II, s. 31; *Zapiski herbowe...*, nr 16; SHGZW, s. 97.

⁴ *Inscriptiones clenodiales ex libris iudicialibus palatinatus Cracouiensis*, wyd. B. Ulanowski, [w:] SPPP, t. VII, nr 425; J. Długosz, *Annales seu cronicae incliti Regni Poloniae*, ks. XI i XII, Warszawa 2001, s. 329.

⁵ ZDM, cz. I, nr 171.

⁶ Koz. wsch., t. II, s. 31.

ści w mieście Bolesławcu⁷. W latach 1414-1417 wspólnie z bratem Marcinem, dokonał podziału Borowna⁸. 17 VIII 1423 r. był świadkiem naganionego w szlachectwie *Macieja z Borowna* herbu *Ostoja* (ryc. 14)⁹. Michał po raz ostatni został odnotowany w źródłach 7 II 1424 r. Wówczas to był obecny przy sprawie o naganę szlachectwa Stanisława z Kraszkowic¹⁰. Żoną Michała była Elżbieta z Kruszyny, która 19 VII 1400 r. zawarła z Adamem i jego synem Jakuszem oraz z Kazimierzem, Pachną, żoną Marcisza z Tęgoborza, Spytkiem i Pietraszem z Roginiec układ w sprawie dóbr w Kruszynie oraz dwóch Ligotach, które otrzymała w posagu¹¹.

W 1403 r. *Marcin*, brat Michała z Borowna, został określony jako starosta bolesławiecki. Był zatem dzierżawcą tej królewskiej ziemi. 8 września tegoż roku rozstrzygnął spór w sprawie o podział posiadłości miasta Bolesławca pomiędzy rajcami tegoż miasta a wójtami Piotrem Nogawką i Mikołajem Borgnewem. K. Piotrowicz w swoim biogramie poświęconym Janowi Długoszowi (ojcu) podał, że jego żona, a córka Marcina, Beata prawdopodobnie wniosła w posagu mężowi wieś Niedzielsko. Oznaczałoby to, że Marcin był właścicielem także i tej miejscowości. Jednak J. Wiśniewski twierdzi, że tą posiadłość miał już ojciec Długosza. Marcin miał 2 córki: wspomnianą wyżej Beatę oraz Annę i syna Piotra, studenta Akademii Krakowskiej¹².

W 1419 r. *Gotard z Borowna* został studentem Akademii Krakowskiej¹³.

W 1464 r. Wierusz z Kowali i Piotr Szoff ze Skomlina poręczyli za *Marcina z Borowna*, że ten odda dług 50 grzywien Jakubowi z Olewina. Marcin zmarł przed 1497 r.¹⁴

W 1497 r. *Anna*, córka Marcina, procesowała się z Marcinem Zdrowskim o sprawy majątkowe w Borownie¹⁵.

---

⁷ MK, ks. XVII, k. 125.

⁸ SHGZW, s. 63.

⁹ *Inscriptiones...*, nr 425.

¹⁰ MK, ks. LXVI, k. 46.

¹¹ *Antiquissimi...*, nr 10356.

¹² K. Piotrowicz, *Długosz Jan h. Wieniawa*, [w:] PSB, t. V, Kraków 1939-1946, s. 175; M. Antoniewicz, *Pochodzenie, krąg rodzinny i związki Jana Długosza z pograniczem wieluńsko-małopolskim*, „Roczniki Długosza”, nr 1, 2003, s. 39; SHGZW, s. 63; J. Wiśniewski, *Jan Długosz i jego związki z ziemią częstochowsko-wieluńsko-siewierską*, ZC, t. XIV, 1984, s. 87; MK, ks. XVII, k. 124v-125.

¹³ *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400-1508*, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, wsp. R. Grzesik, t. I: *Tekst*, Kraków 2004, s. 99.

¹⁴ GWI, ks. I, k. 117, 273.

¹⁵ GWI, ks. II, k. 57v.

W 1496 r. *Jan*, noszący przydomek *Momot* i piszący się jako **Borowieński** z **Borowna**, procesował się z Janem z Nieznanic o zastawione mu dobra w Borownie. Siedem lat później, procesował się ze swoją żoną Barbarą Potocką w jakiejś sprawie małżeńskiej. Jan zmarł na przełomie 1505 i 1506 r.¹⁶

W 1546 r. *Bartłomiej*, syn Jana „Momota” Borowieńskiego, zastawił na okres roku Mikołajowi Rzuchowskiemu za 30 grzywien 2 łany osiadłe w Borownie¹⁷.

W 1504 r. *Jan Borowieński*, noszący przydomek *Turczyn*, procesował się z Marcinem Zdrowskim w bliżej nieznannej sprawie. Następna wzmianka o Janie pochodzi dopiero z 30 XI 1537 r. Wówczas to zawarł z Anną Żyrosławską, wdową po swoim synu *Piotrze Turczynie*, ugodę w sprawie jej oprawy wdowiej na połowie dóbr w Grabowej, zapisanej jej przez męża. W tym samym roku Borowieński, zastawił Grzegorzowi Ścibakowi z Bleszna za 30 grzywien swoje dobra w Łochyni¹⁸.

W dniu 1 I 1550 r. *Walenty „Turczyn”*, syn Jana Borowieńskiego, pożyczył 200 florenów od Anny, żony Jana „Gawina” z Borowna i Grabowej, córki Mikołaja Stobieckiego.

W następnym roku *Sebastian „Turczyn”*, syn Jana Borowieńskiego, został pozwany przez Jana Zdrowskiego, również dziedzica w Borownie, o zagarnięcie siłą jego dóbr w tejże wsi. Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553, Walenty i Sebastian byli właścicielami 4 zagrodników i karczmy w Borownie¹⁹.

Z **Borowna** pisał się także *Jan Skowroński*. W 1506 r. Barbara, wdowa po Janie, córka Anny Potockiej, żony Jana Potockiego, chorążego mniejszego siedradzkiego, przekazała swojej matce 80 grzywien posagu i wiana, zapisanego Barbarze przez Skowrońskiego na połowie jego dóbr w Borownie²⁰.

Z **Borowna** i **Grabowej** pisali się także *Jan*, *Piotr* i *Jakub* herbu *Szreniawa*, noszący przydomek *Gawin*, synowie Stefana z Grabowej. Jan został wymieniony w źródłach tylko 1 I 1550 r. Wówczas to pożyczył Janowi Kobielskiemu z Kobielic Wielkich w powiecie radomszczańskim 20 grzywien do 1 stycznia następnego roku. Jeśliby Kobielski nie spłacił długu w określonym terminie, to wówczas jego zadłużenie w stosunku do Jana wzrosłoby do 40 grzywien. Piotr w źródłach pojawił się tylko w 1551 r. Wówczas to został pozwany przez Jana

---

¹⁶ GWI, ks. II, k. 12, 346v, 355v; ks. V, k. 515; ACW, t. II, ks. II, k. 87.

¹⁷ GWI, ks. V, k. 515.

¹⁸ GWI, ks. IV, k. 531v; ks. VI, k. 421; ks. VII, k. 221; ZW, ks. I, k. 333v.

¹⁹ GWI, ks. IV, k. 531v; ks. VI, k. 421; ks. VII, k. 221; ZW, ks. II, k. 350-350v; ZD, t. XIII, s. 300.

²⁰ GWI, ks. II, k. 355v.

Zdrowskiego z Borowna i Grabowej o naruszenie granic jego dóbr w Grabowej. W tym samym roku Jakub procesował się z Bartłomiejem Rzuchowskim z Borowna w sprawie o granice pomiędzy ich dobrami we wsiach: Grabowa i Borowno. Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553 Jakub był właścicielem 10 gospodarstw chłopskich w Grabowej²¹.

Ze **Zdrowej** pisał się *Andrzej*. W 1403 r. otrzymał 20 grzywien od Żegoty z Gorzkowic²².

Ze **Zdrowej** pisał się także *Stanisław*. 30 VI 1447 r. naganął szlachectwo Janowi Słuszce z Mirowa. Stanisław sprawę przegrał. W 1460 r. został starostą ostrzeszowskim. Urząd ten pełnił do 1462 r. W 1464 r. wspólnie z innymi szlachcicami wieluńskimi zeznawał w procesie między Janem z Gaszyna a Tomaszem z Radoszewic²³.

Ze **Zdrowej** wywodzili się również **Zdrowscy** herbu **Oksza**²⁴.

W 1468 r. *Marcin*, piszący się jako Zdrowski ze Zdrowej otrzymał od swojego teścia, Stanisława Szoffa 80 grzywien posagu za swoją żonę Annę²⁵.

W 1495 r. po raz pierwszy w źródłach wieluńskich został wymieniony *Stogniew*, piszący się jako Zdrowski ze Zdrowej. Po raz ostatni jako żyjący został wymieniony 10 VII 1511 r. Jego żoną była Dorota z Łęgu w powiecie radomszczańskim²⁶. Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z Marcinem.

W 1501 r. *Marcin* Zdrowski zastawił Feliksowi Wojnowskiemu z ziemi sie-radzkiej 3 łany osiadłe ziemi w Naramicach za sumę 30 grzywien. Pięć lat później wziął w zastaw od Jakuba Kłomickiego kmiecia w Kłomnicach Stanisława Wdówkę za pół grzywny. Marcin zmarł pomiędzy tą datą a 1521 r.²⁷ Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z Marcinem i Stogniewem.

W 1521 r. *Jan* Zdrowski, syn Marcina Zdrowskiego, otrzymał od swojej matki Anny jej dobra w Borownie²⁸. 12 VII 1542 r. Jan i jego rodzony brat *Baltazar*,

---

²¹ ZW, ks. II, k. 237v, 322; GWI, ks. VI, k. 422; ZD, t. XIII, s. 300.

²² SHGZW, s. 182.

²³ U II/1, s. 154; *Wyciągi z najstarszych ksiąg sądowych ziemi krakowskiej*, wyd. A. Z. Helcel, [w:] SPPP, t. II, nr 3302a; ACW, t. II, ks. I, k. 137.

²⁴ S. Leitgeber, *Zdrowscy herbu Oksza*, maszynopis w Gabinecie Genealogiczno-Heraldycznym na Zamku Królewskim w Warszawie, Puszczykówko 1970, s. 1.

²⁵ GWI, ks. I, k. 183.

²⁶ MRPS, cz. IV, nr 1224; ACW, t. II, ks. I, k. 137; GWI, ks. VI, k. 283.

²⁷ GWI, ks. II, 374; ks. V, k. 51; ZWI, ks. I, k. 22v.

²⁸ GWI, ks. III, k. 180-180v.

dokonali podziału dóbr rodzinnych w Zdrowej²⁹. W tym samym roku Jan był przełożonym spizarni królewskiej. W 1551 r. Jan procesował się z Piotrem Ściborem Grabowskim z Grabowej o podział dóbr w tej wsi³⁰. Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553 Jan i Baltazar byli wspólnie właścicielami Zdrowej (5 łanów z 14 zagrodnikami). Ponadto Jan, wspólnie z drugim swoim rodzonym bratem *Jakubem*, posiadali 4 łany w Grabowej. Natomiast sam Jan był właścicielem 8 zagrodników w Borownie³¹. Ten ostatni miał 3 synów: Stanisława, Krzysztofa i Piotra³².

W 1521 r. *Dorota*, córka Marcina, żona Macieja Łabęckiego, wzięła w zastaw od swojej matki za 40 grzywien jej dobra w Grabowej. W 1538 r. Dorota i jej siostra rodzona *Anna*, żona Jana Łabęckiego, brata Macieja, sprzedały za 300 grzywien swoje dobra dziedziczne w Zdrowej, Borownie i Grabowej Piotrowi Karniowskiemu, podsędkowi sieradzkiemu³³.

W 1549 r. *Piotr*, syn Stogniewa i Doroty, wyraził wspólnie ze swoją matką zgodę na to, żeby po jej śmierci dobra w Zdrowej, które będą stanowić macierzyń jego siostry Maryny, przeszły w ręce jej męża Marcina Maliskiego³⁴.

W tym samym roku wspomniana *Maryna*, siostra Piotra Stogniewowica, otrzymała od swojego męża Marcina Maliskiego 100 florenów posagu i wiana na połowie jego dóbr ruchomych i nieruchomych w Kraszkowicach³⁵.

W 1559 r. zmarł *Seweryn*, brat Jana Marcinowica. Jego żoną była bliżej nieznana Dorota³⁶.

Na terenie tej parafii swoje dobra mieli też **Rzuchowscy**, którzy wywodzili się z Rzuchowic. W powiecie wieluńskim posiadali działki w **Borownie** i w **Nieznanicach**³⁷.

W latach 1506-1507 *Mikołaj*, piszący się jako Rzuchowski z Rzuchowic i Borowna, a także jako Nieznański z Nieznanic, procesował się z Marcinem Czyżowskim z Borowna o dobra w tejże wsi. Pod koniec grudnia 1511 r. Mikołaj wziął w zastaw od swojego brata Stanisława za 10 grzywien jego część owych dóbr, nabytych od Potockiej³⁸.

W 1506 r. *Tomasz*, piszący się jako Rzuchowski z Borowna, a także jako Nieznański z Nieznanic, w których był tenutariuszem, zapisał swojej żonie, bliżej

---

²⁹ MRPS, cz. IV, nr 6904.

³⁰ ZW, ks. II, k. 237v, 381v.

³¹ ZD, t. XIII, s. 300.

³² S. Leitgeber, *Zdrowscy...*, s. 2.

³³ GWI, ks. III, k. 180v-181; ks. V, k. 51-51v.

³⁴ GWI, ks. VI, k. 283, 284v.

³⁵ GWI, ks. VI, k. 284.

³⁶ Ibidem.

³⁷ ZD, t. XIII, s. 300; GWI, ks. II, k. 530v; ks. VII, k. 404; ZWI, ks. I, k. 1v, 22.

³⁸ GWI, ks. II, k. 346v, 360v, 361, 410v, 567v, 521, 526, 543v, 545.

nieznanej Annie, 100 florenów posagu i wiana na swoich dobrach w Borownie. 17 VII 1509 r. został z powodu choroby zwolniony przez króla Zygmunta Starego od uczestnictwa w wojnie z Mołdawią. Zastąpić go miał jego syn *Stanisław*, piszący się jako Borowieński od dóbr w Borownie³⁹. Nie wiadomo w jakim stopniu Tomasz i Stanisław byli spokrewnieni z Marcinem.

W 1510 r. *Stanisław*, brat Mikołaja, piszący się jako Rzuchowski z Rzuchowic i Borowna oraz z Nieznanic, zapisał swojej żonie Jadwidze Zelowskiej 120 grzywien posagu i wiana na połowie swoich dóbr w Borownie i Nieznanicach⁴⁰.

W 1545 r. *Mikołaj* Rzuchowski procesował się ze Stanisławem Wolickim z Wołicy w bliżej nieznanej sprawie⁴¹. Sześć lat później zastawił Piotrowi Ostrołęckiemu z Bogusławic, mężowi swojej córki *Elżbiety* oraz Janowi Bogusławskiemu za 14 grzywien pole uprawne ziemi w Borownie. Mikołaj miał syna Bartłomieja oraz wspomnianą córkę Elżbietę⁴². Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553 Mikołaj był właścicielem 5 łanów z 9 zagrodnikami w Nieznanicach⁴³.

W marcu 1551 r. *Bartłomiej*, syn Mikołaja Rzuchowskiego, piszący się z Borowna, procesował się z Pawłem, Piotrem, Stanisławem i Wacławem Sobiekurskimi z Borowna o staw rybny w tej wsi. W czerwcu tegoż roku zastawił za 4 grzywny Janowi Szklarzowi z Borowna, poddanemu Walentego Borowieńskiego, niwę ziemi w tej miejscowości. Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553 Bartłomiej był właścicielem 5 zagrodników w Borownie⁴⁴.

Z Radostkowa pisał się *Stanisław*, który występował w źródłach wieluńskich w latach 1411-1412⁴⁵.

Z Radostkowa pisał się także *Mikołaj*, który w źródłach został odnotowany tylko w 1459 r.⁴⁶

Z Radostkowa pisał się również *Rafał*. W 1459 r. pożyczył Andrzejowi z Siemianic 60 grzywien pod zastaw 4 łanów osiadłych w Siemianicach. Następną wzmianka o Rafale pochodzi z 1476 r. Wówczas to zastawił Piotrowi Rokszyckiemu z Pąt-

---

³⁹ GWI, ks. II, k. 364; MRPS, cz. IV, nr 9071; ZWI, ks. I, k. 1v, 22.

⁴⁰ GWI, ks. II, k. 410v, 526v, 530v.

⁴¹ ZW, ks. II, k. 458v.

⁴² GWI, ks. VII, k. 404, 409v-410.

⁴³ ZD, t. XIII, s. 300.

⁴⁴ GWI, ks. VII, k. 404-404v; ZW, ks. II, k. 231-213v; ZD, t. XIII, s. 300.

⁴⁵ GWI, ks. I, k. 36; Koz. wsch., t. II, s. 61.

⁴⁶ Hube, 5012, k. 551.

nowa za 18 florenów 2 łany osiadłe ziemi w Radostkowie. Rafał zmarł przed 1496 r. Jego żoną była bliżej nieznana Małgorzata, która żyła jeszcze w 1506 r.⁴⁷

Z **Grabowej** pisał się *Jakub*, który w źródłach wieluńskich został odnotowany w 1406 r.⁴⁸

Z **Grabowej** pisał się także *Jan* herbu **Szreniawa**, noszący przydomek *Gawin*. W 1459 r. był świadkiem w sprawie pomiędzy Janem Gaszyńskim a Bartoszem z Rudy. W 1470 r. Jan i *Marcin* z **Grabowej** również herbu **Szreniawa** płacili kościołowi w Moskorzewie 2 grzywny dziesięciny sнопowej i konopnej z 6 łanów ziemi w ich wsi Grabowa. Z 1502 r. pochodzi ostatnia wzmianka o Janie. Wówczas to sprzedał Andrzejowi Bogusławskiemu z Bogusławic za sumę 60 grzywien swój dział w Grabowej⁴⁹.

W 1460 r. *Stanisław* z **Grabowej** także herbu **Szreniawa**, procesował się z Janem z Łaszewa w bliżej nieznannej sprawie.

W 1540 r. *Stefan* z **Grabowej** herbu **Szreniawa**, noszący przydomek *Gawin*, procesował się z Piotrem Kłomickim w bliżej nieznannej sprawie⁵⁰. Nie wiadomo, w jakim stopniu Stefan był spokrewniony z Janem „Gawinem” i czy łączyły go więzi rodzinne z pozostałymi Szreniawitami, piszącymi się z Grabowej.

Z **Lubojenki** pisał się *Bernard*, który w 1459 r. procesował się z Janem Kraśzewskim z Lubojni Wielkiej o granice między ich dobrami⁵¹.

Z **Lubojenki** i **Lubojni** pisali się także **Lubojęńscy**, noszący przydomki *Wilk* i *Wilczek*.

W dniu 18 III 1503 r. *Marcin* z Lubojenki, noszący przydomek *Wilk*, procesował się, razem z innymi szlachcicami, z plebanem z Borowna Stanisławem Łowieńskim o dziesięcinę dla kościoła parafialnego w Borownie, pobieraną z dóbr kmieciów, będących ich poddanymi i z pól folwarcznych. Oficjał wieluński odeśłał sprawę na sąd sejmowy w Piotrkowie, który postanowił, że dziesięciny nie będą wybierane bez wiedzy plebana⁵².

---

⁴⁷ GWI, ks. I, k. 36; ks. II, k. 373v; GW, k. 36; ZWI, ks. I, k. 4.

⁴⁸ Koz. wsch., t. I, s. 129.

⁴⁹ GWI, ks. I, k. 34v; J. Długosz, *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. II, [w:] *Opera omnia*, t. VIII, Kraków 1864, s. 121; ZW, ks. I, k. 27, 430; ZWI, ks. I, k. 27.

⁵⁰ ZW, ks. I, 430; ks. II, k. 237v, 322; GWI, ks. VI, k. 422.

⁵¹ GWI, ks. I, k. 33, 37; AC, vol. II, nr 1984.

⁵² ACW, ks. III, k. 243.

W 1506 r. *Maciej* z Lubojenki i Lubojni, noszący przezwiska *Wilk* i *Wilczek*, co wskazywałoby, że prawdopodobnie był synem Marcina (za tą hipotezą przemawiałyby również kryteria: majątkowe i chronologii występowania w źródłach), sprzedał Andrzejowi Brykcemu Komornickiemu za sumę 15 grzywien łan ziemi osiadły w Lubojence. Według rejestrow podatkowych z 1538 i 1540 r. *Maciej* był właścicielem półłanka bez żadnego gospodarstwa chłopskiego w Lubojence. 26 IX 1541 r. procesował się z Andrzejem Wiśniowskim, plebanem w Mykanowie, w bliżej nieznannej sprawie.

W 1539 r. *Piotr* Lubojeński z Lubojenki, noszący przydomek *Wilk*, zapisał swojej żonie Elżbiecie, córce Stanisława Piekarskiego ze Strzelec, 14 grzywien posagu i wiana na połowie swoich dóbr w Lubojence. W 1547 r. *Piotr* procesował się *Piotrem* Jutrzkowskim i *Feliksem* Rokszyckim w sprawie łąki w Lubojence. Według rejestrow podatkowych z lat 1552-1553 *Piotr* był, wspólnie ze swoim bratem *Stanisławem*, współwłaścicielem połowy łana w Lubojence⁵³. Używanie przydomka „*Wilk*” pozwala na zaliczenie *Piotra* do rodziny Marcina i *Macieja*. Nie wiadomo jednak w jakim stopniu byli oni spokrewnieni ze sobą.

W 1551 r. *Filip* Lubojeński, noszący przezwisko *Wilczek* zastawił swojemu bratu rodzonemu *Wojciechowi*, noszącemu przydomek *Wilk*, za 10 grzywien pół łana w Lubojence, leżącego naprzeciwko Radostkowa. *Filip* i *Wojciech* prawdopodobnie zmarli na przełomie 1551 i 1552 r., gdyż rejestr podatkowy z 1552 r. nie wymienia ich wśród właścicieli Lubojenki⁵⁴. Używanie przydomków „*Wilk*” i „*Wilczek*” pozwala na zaliczenie *Filipa* i *Wojciecha* do rodziny Marcina, *Macieja* i *Piotra*. Nie wiadomo jednak w jakim stopniu byli oni spokrewnieni ze sobą.

W 1551 r. *Jan* Lubojeński, noszący przydomek *Wilk*, procesował się z *Małachiaszem* Suchowolskim, zarządcą dóbr w Redlinach, w bliżej nieznannej sprawie⁵⁵. *Jan* prawdopodobnie zmarł na przełomie 1551 i 1552 r., gdyż rejestr podatkowy z 1552 r. nie wymienił go wśród właścicieli Lubojenki⁵⁶. Używanie przydomka „*Wilk*” pozwala na zaliczenie *Jana* do rodziny Marcina, *Macieja*, *Piotra*, *Filipa* i *Wojciecha*. Nie wiadomo jednak w jakim stopniu byli oni spokrewnieni ze sobą.

Z Lubojenki pisali się także ***Lubojeńscy***, używający przydomków ***Lisek*** lub ***Liszka***.

---

⁵³ ZW, ks. I, k. 424v; ks. II, k. 165v; ZD, t. XIII, s. 300.

⁵⁴ GWI, ks. VIII, k. 291v-292; ZD, t. XIII, s. 300.

⁵⁵ ZW, ks. II, k. 355v.

⁵⁶ ZD, t. XIII, s. 300.

W 1538 r. *Mikołaj*, noszący przydomek *Lisek*, piszący się z Lubojenki, pozwał Wojciecha „Wilka” Lubojeńskiego o pobicie jego chłopów⁵⁷.

W 1546 r. *Stanisław* Lubojeński z Lubojenki, noszący przydomek *Liszka* (co wskazywałoby na pokrewieństwo z Mikołajem), oprował swojej żonie Agnieszce, córce Jakuba Czarnkowskiego, 70 grzywien posagu i wiana na połowie swoich dóbr ruchomych i nieruchomych w Lubojence⁵⁸.

W 1458 r. *Bernard*, syn *Filipa* z **Lubojni**, zapisał się na studia w Akademii Krakowskiej⁵⁹.

Na terenie tej parafii swoje posiadłości mieli także **Sobiekurscy**. Wywodzili się oni ze Sobiekurska w powiecie radomszczańskim.

W 1543 r. *Paweł*, piszący się z Borowna, pożyczył Janowi Kłomickiemu z Nieznanic 36 grzywien. W 1551 r. razem ze swoimi synami: *Piotrem*, *Stanisławem* i *Wacławem*, zawarł ugodę z Bartłojem Rzuchowskim z Borowna w sprawie granic pomiędzy ich dobrami w tejże wsi. Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553 *Paweł* był właścicielem 20 gospodarstw chłopskich w Borownie. Natomiast nie są tutaj wymienieni jego synowie⁶⁰.

Parafia Chotów

Jej obszar zamieszkiwali Chotowscy oraz Kurowscy.

Z **Chotowa** wywodzili się **Chotowscy**.

W dniu 6 VII 1380 r. *Jakub* z Chotowa świadkował w sprawie sprzedaży przez Mikołaja i Kunada z Kurowa sołectwa w tejże wsi Jakuszowi Szadkowskiemu.

W 1411 r. inny już *Jakub* z Chotowa otrzymał połowę młyna Dąbrowskiego od swojego wuja Bartosza, mieszczanina wieluńskiego⁶¹. Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z Jakubem.

W 1431 r. w źródłach został odnotowany *Stanisław* z Chotowa, posiadający także działki w Jordanowskim Kącie, Gromadnicach i Stawie⁶². Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z wyżej wymienionymi Chotowskimi.

---

⁵⁷ ZW, ks. I, k. 395.

⁵⁸ ZW, ks. II, k. 131v.

⁵⁹ *Metryka Uniwersytetu...*, s. 275.

⁶⁰ ZW, ks. II, k. 1, 231-231v; ZD, t. XIII, s. 300.

⁶¹ *Dodatki - B: Akta*, [w:] R. Hube, *Prawo polskie w 14 wieku. Sądy, ich praktyka i stosunki prawne społeczeństwa w Polsce ku schyłkowi 14 wieku*, Warszawa 1886, nr 10; TP, 3345, k. 3.

⁶² GWI, ks. I, k. 41, 178, 187, 190; Koz. Wlkp., s. 160.

W 1454 r. *Katarzyna* z Chotowa sprzedała Jakubowi z Opojowic połowę młyna, zwanego Dąbrowskim. Dziesięć lat później, sprzedała temuż Opojowskiemu za 20 grzywien 2 łany w Komornikach. W 1468 r. sprzedała Bieniaszowi i Jakubowi z Mokrska swoje dobra w Chotowie za 100 grzywien. Mężem Katarzyny był Jakub Wiktorowski, który zmarł przed 1468 r.⁶³ Nie wiadomo w jakim stopniu była spokrewniona z wyżej wymienionymi Chotowskimi.

W 1459 r. *Stanisław* Chotowski z Chotowa wziął w zastaw od Stanisława Jordana z Chotowa 1 łan za 1,5 grzywiny. Następna o nim wzmianka pochodzi z końca 1463 r. Był wtedy jednaczem sądowym w sprawie pomiędzy Jakubem i Pawłem z Kraszkowic. Rok później, wziął w zastaw za 50 grzywien 4 łany osiadłe ziemi w Gaszynie od Elżbiety Abrahamowej z Chotowa, które to miała w zastawie od Bartosza Oremusa z owego Gaszyna. W 1468 r. pożyczył od Jana Sarnowskiego 100 florenów pod zastaw młyna z młynarką, sadzawkę i rolę w Jordanowskim Kącie⁶⁴. Nie wiadomo w jakim stopniu Stanisław był spokrewniony z wyżej wymienionymi Chotowskimi.

W 1469 r. *Stanisław*, syn Stanisława Chotowskiego, pożyczył od kmiecia Piotra Kota 7 florenów. Stanisław dług musiał zwrócić do Bożego Narodzenia tegoż roku, w przeciwnym razie musiałby dać w zastaw innego kmiecia, noszącego także imię Piotr, siedzącego na półłanku i płacącego pół grzywiny czynszu. W tym samym roku zastawił wspólnie ze swoim bratem *Janem*, swojemu drugiemu bratu Mikołajowi za 20 grzywien 3 kmieci w Gromadnicach. 6 I 1476 r. pożyczył Bieniaszowi z Białej 10 grzywien i 15 florenów na okres do Bożego Narodzenia⁶⁵. W dniu 5 I 1497 r. Stanisław pożyczył od Andrzeja „Brykcy” Komornickiego 5 grzywien na okres 3 miesięcy. W dniu 26 kwietnia tegoż roku, zastawił Annie Sarnowskiej z Chotowa część młyna i sadzawki w Jordanowskim Kącie za sumę 10 florenów. Rok później za taką samą kwotę zastawił Stanisławowi Oremusowi z Gaszyna inną część tegoż młyna. W 1499 r. pożyczył od kmiecia z Kurowa Marcina Scholara 6 florenów pod zastaw kmiecia Macieja Tomiela, siedzącego na 1 łanie i płacącego pół grzywiny czynszu. W 1501 r. zapisał swojej żonie Katarzynie Osjakowskiej 90 grzywien posagu i wiana na swoich dobrach w Chotowie. W dniu 1 I 1502 r. Stanisław wziął w zastaw od Tomasza Markowicza z Komornik 1 łan osiadły ziemi w tychże Komornikach za sumę 10 grzywien. W 1505 r., wspólnie ze swoją żoną, zastawił Grzegorzowi z Mokrska, właścicielowi karczmy w tejże wsi, za 10 grzywien pół łana osiadłego w Chotowie. Trzy lata później pożyczył 6 florenów od Doroty, wdowy po Janie Gaszyńskim, pod zastaw połowy łanu w Chotowie, na którym siedziała mieszcza Gierka Chmielowa, płacąca pół grzywiny czynszu. W dniu 22

⁶³ GWI, ks. I, k. 112, 169; TP, 3345, k. 3v-4.

⁶⁴ GWI, ks. I, k. 41, 103v, 112v, 178.

⁶⁵ GWI, ks. I, k. 187, 190; GW, k. 27.

lipca następnego roku, zastawił kmieciowi Mikołajowi Motowi z Kurowa pół łana osiadłego w Chotowie za 3 grzywny. Stanisław zmarł przed 1 I 1511 r.⁶⁶

W 1476 r. wspomniany *Mikołaj* z Chotowa, rodzony brat Stanisława Stanisławowica Chotowskiego został wwiązany w 5 łanów w Racynie, zastawionych mu przez Mikołaja z Łaszewa⁶⁷.

Okolo 1485 r. *Katarzyna*, córka Stanisława Stanisławowica Chotowskiego, otrzymała od swojego małżonka Mikołaja Walknowskiego 180 grzywien posagu i wiana, zapisanych na jego dobrach w Walkowie. Z tego związku miała syna Walentego. Po śmierci Walknowskiego (zmarł pomiędzy 1501 a 1503 r.) wyszła za mąż za Stanisława Uszanowskiego (przed 1508 r.). W latach 1508-1510 procesowała się ze swoim synem Walentym o dobra wianne w Walkowie, które otrzymała od swojego pierwszego męża, a które chciał przejąć Walenty. Ostatecznie Katarzyna i jej mąż Stanisław Uszanowski, zgodzili się na objęcie tej oprawy przez Walknowskiego⁶⁸.

W dniu 4 III 1504 r. pojawiła się tajemnicza zapiska źródłowa, dotycząca sprawowania opieki nad małoletnimi wówczas synami *Jana* Chotowskiego: Jakuba, Justyna i Piotra (w zapisce sądowej z 1529 r. oprócz synów Jana została wymieniona też ich babka: Katarzyna Chotowska⁶⁹). Była ona - jak wiadomo - żoną Stanisława Stanisławowica Chotowskiego, zatem Jan musiał być synem jej i Stanisława) przez jego rodzonego brata *Mikołaja*, plebana w Chotowie⁷⁰. Mikołaj został wówczas zwolniony od wszelkich wypraw wojennych, do jakich był zobowiązany m. in. z tytułu zarządzania dobrami swoich bratanków. Z innych źródeł wiadomo natomiast, że Jan żył również po 1504 r. Prawdopodobnie Jan znajdował się wówczas w niewoli i najbliższy krewny jego synów sprawował nad nimi opiekę w zastępstwie nieobecnego ojca. W 1523 r. Jan został pozwany przez kleryka Błażeja o to, że porwał się na niego z mieczem w dłoni w karczmie w Osjakowie⁷¹. Jan zmarł pomiędzy tą datą a 1529 r. Jego żoną była bliżej nieznana Katarzyna (zmarła na początku grudnia 1533 r.)⁷².

W 1529 r. wspomniani wyżej *Justyn*, *Jakub* i *Piotr*, synowie Jana Stanisławowica, zastawili Annie, żonie Wojciecha Kostrzewskiego za 60 grzywien łany opustoszałe sołectwa Chotowskiego⁷³. W czerwcu następnego roku zastawili Woj-

---

⁶⁶ GWI, ks. II, k. 39, 48, 61v, 99, 192, 210v, 320-320v, 430-430v, 488v, 538v; ks. III, k. 401; MRPS, cz. III, nr 1338.

⁶⁷ GWI, ks. I, k. 190; GW, k. 35v.

⁶⁸ GWI, ks. II, 191, 252v, 451v, 469v, 472, 475, 476v, 516, 527.

⁶⁹ GWI, ks. III, k. 401.

⁷⁰ MRPS, cz. III, nr 1338.

⁷¹ ACW, t. III, k. 207; GWI, ks. III, k. 401.

⁷² GWI, ks. III, k. 401; ks. IV, k. 171.

⁷³ GWI, ks. III, k. 401-401v.

ciechowi Gaszyńskiemu za 13,5 grzywny kmiecia Macieja Momota z Chotowa na okres do Bożego Narodzenia tegoż roku⁷⁴. W grudniu 1533 r. procesowali się z Jakubem Magduskim z Chotowa o bliżej nieznane sprawy⁷⁵. Po tej dacie prawdopodobnie zmarł Justyn, gdyż w źródłach z późniejszego okresu już się nie pojawił. 15 X 1547 r. po raz ostatni w źródłach został odnotowany Jakub, który zapewne niebawem zmarł⁷⁶. W 1550 r. Piotr wspólnie ze swoją babką Katarzyną wziął w zastaw od Marcina Świerczyńskiego z powiatu piotrkowskiego za 60 grzywien jego dobra w Świerczyńsku. W marcu następnego roku zastawił za 200 florenów Jerzemu Siemikowskiemu 7 łanów osiadłych ziemi w Chotowie na okres do Bożego Narodzenia tegoż roku⁷⁷. We wrześniu tegoż roku Piotr zastawił Jakubowi Raczyńskiemu 2,5 łana w Chotowie za 200 florenów. W dniu 30 listopada tegoż roku sprzedał jego synom: Krzysztofowi i Franciszkowi za taką samą sumę owe 2 " łana w Chotowie. W dniu 8 grudnia tegoż roku Piotr wydzierżawił Wojciechowi Raczyńskiemu folwark w Chotowie. Dzierżawa ta trwać miała do 1555 r.⁷⁸ Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553 Piotr był właścicielem Chotowa (6 łanów z 19 zagrodnikami)⁷⁹.

Z **Kurowa** pisał się *Dobiesław*, którego żona Elżbieta (Elka) 20 I 1377 r. sprzedała Niczkowi (Mikołajowi) i Kunadowi z tegoż Kurowa za 12 grzywien 4 łany czynszowe i 2 łany sołtysie w tejże wsi⁸⁰.

W dniu 2 VI 1377 r. wspomniany *Niczek* (*Mikołaj*) z **Kurowa**, za zgodą swoich braci *Kunada* i *Wolimira*, zastawił za 15 grzywien mieszczanom wieluńskim swoje dobra w Kurowie z prawem do odkupu. Jednocześnie wszyscy trzej zobowiązali się, że zwrócą rajcom wieluńskim tę kwotę w całości i natychmiast, jeśliby jakieś osoby trzecie wystąpiły z roszczeniami do tych dóbr. 28 VI 1380 r. Niczek chciał sprzedać 2 łany w Kurowie za 15 grzywien Wojciechowi, sołtysowi z Piskowa, ale gdy brat Niczka Kunad dowiedział się, że ów Wojciech zamierza te łany sprzedać mieszczanom wieluńskim, zabronił Niczkowi sprzedawania ich temuż Wojciechowi. Ostatecznie Mikołaj sprzedał je mieszczaninowi siedradzkiemu Jakuszowi Szadkowskiemu za owe 15 grzywien. W dniu 6 lipca tegoż roku Niczek i Kunad sprzedali sołectwo w Kurowie za 6 grzywien owemu Jaku-

⁷⁴ ZW, ks. I, k. 186v.

⁷⁵ GWI, ks. IV, k. 171.

⁷⁶ GWI, ks. VI, k. 82.

⁷⁷ GWI, ks. VII, k. 21-21v, 308-308v.

⁷⁸ GWI, ks. VIII, k. 2v-3, 42v-43v, 50-51.

⁷⁹ ZD, t. XIII, s. 292.

⁸⁰ K. Wójcikiewicz, *Materiały do „Kodeksu dyplomatycznego miasta Wielunia (1369-1635)”*, Poznań 1938-1939, rkps 187, s. 3.

szowi. 21 VI 1384 r. Mikołaj razem ze swoimi synami: *Henrykiem* i *Mikołajem* sprzedali za 100 grzywien rajcom wieluńskim swoje dobra w Kurowie⁸¹.

W dniu 15 IV 1386 r. *Jakusz* i *Marek Kurowscy z Kurowa*, synowie *Czechny* z tegoż Kurowa, byli świadkami sprzedaży przez Jakusza Szadkowskiego, sołtysa z Kurowa, sołectwa w tejże wsi. W dniu 17 I 1415 r. Jakusz razem ze swoją żoną, bliżej nieznaną Krzychną, sprzedał mieszczanom wieluńskim za sumę 180 grzywien swoje dobra w Kurowie. Pięć dni później, Jakusz oddał swojej matce w dożywocie łąn ziemi w Kurowie. Po jej śmierci otrzymać miał go Leonard, po którego śmierci owa ziemia wróciłaby do Jakusza (na podstawie tych informacji można chyba stwierdzić, że Leonard był spokrewniony z Jakuszem Kurowskim i jego matką. Niestety, nie wiadomo dokładnie jakiego stopnia było to pokrewieństwo. Zapewne był młodszy od Czechny, skoro przewidywano, że umrze ona wcześniej od niego, ale dużo starszy od Jakusza, gdyż uważano, że Leonard umrze przed synem Czechny)⁸².

W 1448 r. *Michał Kurowski*, opierając się na prawie bliższości (a zatem był spokrewniony z Kurowskimi z Kurowa w Wieluńskim), pozwał mieszczan wieluńskich o Kurów. Jednak w dniu rozprawy (25 listopada) nie stawił się w sądzie i ostatecznie wieś tę przyznano wielunianom⁸³.

Parafia Danków

Jedyną rodziną szlachecką, mającą posiadłości na obszarze tej parafii byli Kobyłańscy herbu Grzymała.

Parafia Jaworzno

Jedyną rodziną szlachecką, mającą posiadłości na obszarze tej parafii byli Kobyłańscy herbu Grzymała.

Parafia Kłomnice

Na jej obszarze rozsiedleni byli Kłomiccy herbu Oksza, Stobieccy i szlachta z Lipicz.

Z Kłomnic wywodzili się **Kłomiccy** herbu **Oksza**.

W drugiej połowie XIV i na początku XV w. żył *Walenty* herbu Oksza, piszący się z Kłomnic⁸⁴.

---

⁸¹ Ibidem, s. 3, 4, 5; *Dodatki...*, nr 9, 10.

⁸² K. Wójcikiewicz, *op. cit.*, s. 35, 36; SHGZW, s. 101.

⁸³ K. Wójcikiewicz, *op. cit.*, s. 63.

⁸⁴ A. Boniecki, *Herbarz polski*, cz. I: *Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich*, t. X, s. 175.

W 1409 r. *Piotr*, syn Walentego, został studentem Uniwersytetu Krakowskiego⁸⁵.

W dniu 23 III 1466 r. *Marcin* i *Stanisław*, piszący się z Kłomnic, (nie wiadomo w jakim stopniu byli spokrewnieni ze sobą) świadkowali w sprawie pomiędzy kasztelanem sieradzkim i tenutariuszem w Brzeźnicy Hińczą z Rogowa a Janem, plebanem w tejże miejscowości oraz Piotrem, plebanem w Tucznie i dziedzicami z Chorzenic⁸⁶. Żoną Marcina była bliżej nieznana Barbara⁸⁷.

W 1483 r. *Stanisław* Kłomicki z Kłomnic, syn Marcina i Barbary, studiował na Akademii Krakowskiej. Został wówczas określony jako *procurator causarum consistorii*. Później został kanonikiem opatowskim i altarzystą w katedrze krakowskiej, a także prokuratorem spraw konsystorskich. Przed 1508 r. zastawił Janowi Wolickiemu za sumę 80 grzywien połowę wsi Kłomnice. W 1508 r. darował swoim braciom Jakubowi i Piotrowi własne dobra w Kłomnicach. Stanisław zmarł po 1512 r., kiedy to po raz ostatni został odnotowany w źródłach⁸⁸.

W 1499 r. *Jan*, syn Marcina, został studentem Akademii Krakowskiej⁸⁹.

W grudniu 1504 r. *Jakub*, syn Marcina i Barbary, otrzymał od Piotra Czechośa z Bartkowic zwrot długu, wynoszącego 20 grzywien, a pożyczonego niegdyś od Jakuba przez nieżyjącego już bratanka Piotra Wojciecha. Rok później zastawił temuż Piotrowi za 10 grzywien kmiecia w Kłomnicach. W 1506 r. zastawił Marcinowi Zdrowskiemu za pół grzywny kmiecia w Kłomnicach Stanisława Wdówkę. W 1508 r. Jakub, wspólnie z bratem Piotrem, przeprowadził podział dóbr rodzinnych w Kłomnicach i Nieznanicach⁹⁰. W tym samym roku, otrzymał w zastaw od Jana Wolskiego za sumę 80 grzywien połowę wsi Kłomnice, którą to połowę Jan sam wcześniej otrzymał w zastaw od brata Jakuba Stanisława za taką samą sumę⁹¹. W 1510 r. otrzymał od swojej matki dobra ruchome i nieruchome w Kłomnicach, które zapisał jej, jako oprawę wdowią, mąż Marcin⁹². Następną wzmianka o Jakubie pochodzi dopiero z 1520 r. Wówczas to zapisał swojej żonie Annie, córce Mikołaja Wierusza Waliknowskiego (Walichnowskiego), 200 grzywien posagu i wiana na połowie swoich dóbr ruchomych i nieru-

---

⁸⁵ *Metryka Uniwersytetu...*, s. 68.

⁸⁶ ZDZP II, t. I, nr 9.

⁸⁷ GWI, ks. II, k. 439v, 450, 493v.

⁸⁸ GWI, ks. II, k. 439v, 576v; ZWI, ks. I, k. 106v; *Indeks studentów Uniwersytetu Krakowskiego w latach 1400-1500*, opr. J. Zathey, J. Reichan, Wrocław 1974, s. 284; *Metryka Uniwersytetu...*, s. 433.

⁸⁹ *Metryka Uniwersytetu...*, s. 555.

⁹⁰ GWI, ks. II, k. 285v, 337v, 374, 439v, 450.

⁹¹ ZWI, ks. I, k. 106v-107.

⁹² GWI, ks. II, k. 493v.

chomych w Kłomnicach⁹³. Kolejna informacja o Jakubie została zamieszczona w źródłach dopiero w październiku 1544 r. Wówczas to procesował się z wikariuszem wieluńskim Stanisławem oraz z kmieciami królewskimi z Radoszewic: Wojciechem Słabym, Tomaszem, Bartłomiejem i Zygmunt w sprawie sołectw w Kłomnicach, które Jakub chciał zamienić na swój folwark. Sprawa zakończyła się pozytywnie dla Kłomickiego⁹⁴. Jakub zmarł na przełomie 1544 i 1545 r.⁹⁵

W 1507 r. *Piotr* Kłomicki z Nieznanic, syn Marcina i Barbary, został oskarżony przez Pielgrzyma z Bedlna o zbrojne najście go w jego domu w Bedlnie. W 1510 r. wypłacił swojej siostrze *Annie*, żonie Mikołaja Zagórskiego, 10 grzywien posagu. Piotr zmarł po 1514 r., kiedy to po raz ostatni został odnotowany w źródłach. Jego żoną była bliżej nieznana Katarzyna⁹⁶.

W 1545 r. *Jan* i *Krzysztof*, synowie Jakuba, piszący się z Kłomnic i Świątkowic, procesowali się ze Stanisławem, synem Macieja sołtysa z Lipicz w sprawie młyna, leżącego między Kłomnicami a Lipicami⁹⁷. 1 I 1552 r. Jan pożyczył 100 florenów do 24 czerwca tegoż roku od Mikołaja Jaszowskiego, podkomorzego wieluńskiego. Jeśliby Kłomicki nie oddałby długu w określonym czasie, to wówczas musiałby zgodzić się na intromisję Jaszowskiego we wszystkie swoje dobra w Kłomnicach⁹⁸. W 1552 r. Jan został komornikiem podkomorzego wieluńskiego Mikołaja Jaszowskiego⁹⁹. Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553 Jan i Krzysztof byli właścicielami Kłomnic (4 łany z 15 zagrodnikami i karczmą) oraz sołectwa, zamienionego na folwark tamże. W 1571 r. Krzysztof został podsędkiem wieluńskim. Urząd ten pełnił do 1590 r. Zmarł przed 26 II 1590 r.¹⁰⁰

Według rejestrów podatkowych z lat 1552-1553 właścicielem 7 zagrodników w Nieznanicach był *Jan*, piszący się jako Kłomicki z Nieznanic lub jako Nieznański, syn Piotra¹⁰¹.

Z Lipicz pisał się *Jan*, noszący przydomek *Miska*. W 1464 r. zeznawał w procesie pomiędzy Tomaszem Kępińskim a Mikołajem ze Stawu. S. Kozierowski, a za nim R. Rosin, podają, że Jan w 1465 r. był podsędkiem wieluńskim. Jednak w tym czasie urząd podsędka sprawował Mikołaj Bystrzanowski z Bystrzano-

---

⁹³ ZW, ks. I, k. 8v.

⁹⁴ ZW, ks. II, k. 31-31v; ZD, t. XIII, s. 303.

⁹⁵ GWI, ks. II, k. 31v, 450.

⁹⁶ GWI, ks. II, k. 393v, 439v, 450, 459v, 505; ACW, t. III, k. 39v.

⁹⁷ ZW, ks. II, k. 450.

⁹⁸ GWI, ks. VIII, k. 107-108.

⁹⁹ PW, ks. I, k. 140v.

¹⁰⁰ ZD, t. XIII, s. 303; U II/2, s. 224.

¹⁰¹ ZD, t. XIII, s. 300.

wic. W 1467 r. wspólnie ze swoim bratem *Janem*, zwanym *Gąską*, był świadkiem w procesie pomiędzy Jakubem z Galewic a Tomaszem z Małyszyna. Jan „Miska” po raz ostatni w źródłach pojawił się w 1469 r. Wówczas to pożyczył Mikołajowi z Bartowic 20 grzywien pod zastaw 2 łanów osiadłych w Lipiczach¹⁰².

Na terenie tej parafii swoje posiadłości mieli także **Stobieccy**, wywodzący się ze Stobiecka w powiecie radomszczańskim.

W dniu 27 VII 1509 r. *Maciej* Stobiecki, dziedzic Lipicz z powodu małoletności, został zwolniony przez króla Zygmunta Starego od obowiązku uczestnictwa w wojnie z Mołdawią¹⁰³.

Przed 1549 r. zmarł *Mikołaj* Stobiecki¹⁰⁴. Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z Maciejem.

W rejestrach podatkowych z lat 1552-1553 został wymieniony *Jan* Stobiecki, jako właściciel Lipicz (3 łany z 6 zagrodnikami)¹⁰⁵.

Parafia Komorniki

Z Komornik pisała się rodzina **Komornickich**.

W 1409 r. *Tomek* z Komornik otrzymał w zastaw od króla Władysława Jagiełły za 100 grzywien królewską wieś Wróblew¹⁰⁶. 30 VI 1411 r. kupił za 67 grzywien od Andrzeja Paulusa i Barezika 5 łanów, należących do sołectwa we Wróblewie, trzeci denar, karczmę, młyn na Prośnie i prawo budowania sadzawek na rzece wypływającej z Komornik. W 1413 r. kupił od Anny, wdowy po sołtysie Świątku, jej część sołectwa w tej wsi za 4 grzywny. 14 VI 1414 r. Tomek kupił od Katarzyny i jej siostry rodzonej Świchny oraz ich mężów, kolejną część sołectwa we Wróblewie za 6 grzywien. Cztery lata później (24 kwietnia) król zatwierdził Tomka oraz jego brata *Stanisława*, archidiakona wieluńskiego i kanonika włocławskiego w posiadaniu tegoż sołectwa. 4 XII 1419 r. Tomek świadcował w sprawie zwarcia ugody o granice pomiędzy wsiami Masłowice i Starzenice¹⁰⁷.

W 1440 r. *Ścibor* z Komornik, prawdopodobnie syn Tomka¹⁰⁸, sprzedał za 30 grzywien sołectwo we Wróblewie z trzecim denarem, sadzawką na Prośnie

---

¹⁰² GWI, ks. I, k. 106, 160, 186; Koz. wsch., t. I, s. 230; SHGZW, s. 104; U II/1, s. 151.

¹⁰³ MRPS, cz. IV, nr 9133.

¹⁰⁴ GWI, ks. VI, k. 420, 421.

¹⁰⁵ ZD, t. XIII, s. 303.

¹⁰⁶ KDW, t. V, nr 159.

¹⁰⁷ ZDP, nr 756; KDW, t. V, nr 309.

¹⁰⁸ T. Nowak, *Dzieje Mokrska i okolicznych wsi do połowy XVI wieku*, [w:] *Monografia gminy Mokrsko*, red. T. Olejnik, Wieluń 2004, s. 103.

i barciami, z wyjątkiem ziem należących do młyna. Rok później Władysław Warneńczyk zapisał mu 200 grzywien na tymże Wróblewie. Ścibor zmarł przed 1466 r.¹⁰⁹

W 1458 r. *Stanisław* Komornicki, prawdopodobnie syn Tomka¹¹⁰, pożyczył Katarzynie i Wojciechowi, dzieciom jego ciotecznego brata Wojciecha z Gosławia 60 grzywien. Trzy lata później musiał zgodzić się - na polecenie króla Kazimierza Jagiellończyka - na wykupienie z jego rąk wsi i sołectwa we Wróblewie przez Piotra Wężyka. W 1462 r. zastawił Stanisławowi z Konopnicy za 10 grzywien 1 łań ziemi w Naramicach, który samemu trzymał w zastawie od Anny Brodnickiej¹¹¹.

W 1459 r. *Mikołaj*, syn Ścibora, mąż Małgorzaty z Komornik, wziął w zastaw od swojego teścia *Stanisława Kaszali* z Komornik za 32 grzywiny 1 łań w Naramicach i 2 łąny w Komornikach¹¹².

W 1498 r. *Mikołaj*, syn Mikołaja Ściborowica, pożyczył Andrzejowi „Brykcy” z Komornik 30 grzywien. W tym samym roku pożyczył od Mikołaja z Komornik 30 grzywien. W latach 1498-1499 procesował się z Małgorzatą Suchorzewską, córką Jakuba Suchorzewskiego, żoną Mikołaja Opojowskiego z Komornik o dobra w owej wsi. W 1500 r. Mikołaj zapisał swojej żonie Annie Gaszyńskiej 15 grzywien posagu i wiana na swoich dobrach w Komornikach. Następna wzmianka o Komornickim pochodzi z dnia 1 stycznia 1505 r. Wówczas to wziął w zastaw od Małgorzaty Suchorzewskiej połowę 1 łań w Komornikach za sumę 5 grzywien¹¹³. W grudniu tego samego roku Mikołaj, sprzedał Janowi Rychłowskiemu, zwanemu Lisem, pół 1 łań z ogrodem za sumę 14 grzywien¹¹⁴. 22 VII 1509 r. sprzedał Annie Potockiej za sumę 55 grzywien cały swój dział w Komornikach¹¹⁵.

W 1532 r. *Maciej*, syn Mikołaja Mikołajowica i Anny Gaszyńskiej, kupił wspólnie ze swoją żoną Elżbietą, niestety za nieznaną kwotę, od Jana Bolikowskiego jego dobra w Komornikach¹¹⁶.

W dniu 8 IX 1535 r. *Grzegorz*, syn Macieja Mikołajowica i Elżbiety, otrzymał od swojej matki jej dział w Komornikach¹¹⁷.

---

¹⁰⁹ KDW, t. V, nr 364, 1095; GWI, ks. I, k. 138v; ks. II, k. 73v.

¹¹⁰ T. Nowak, *op. cit.*, s. 103

¹¹¹ GWI, ks. I, k. 21, 77; ZDP, nr 464.

¹¹² GWI, ks. I, k. 22v, 138v.

¹¹³ GWI, ks. II, k. 56, 70v, 73v, 107v, 112, 112v, 113, 149v, 293.

¹¹⁴ ZWI, ks. I, k. 101v.

¹¹⁵ GWI, ks. II, k. 487v.

¹¹⁶ GWI, ks. IV, k. 79, 344v.

¹¹⁷ GWI, ks. IV, k. 344v.

Z **Komornik** pisali się także *Dziersław, Dalebor, Wojciech, Mikołaj i Piotr*. W 1412 r. procesowali się w konsystorzu gnieźnieńskim z Wawrzyńcem, plebanem z tychże Komornik¹¹⁸.

W 1458 r. *Mikołaj*, noszący przydomek *Barbaj*, piszący się z **Komornik**, sprzedał Wojciechowi Trestce z Bolkowa za 15 grzywien część swoich dóbr w Komornikach. Rok później procesował się z Katarzyną Darmojutrkową, żoną Mikołaja z Przedmościa, o bliżej nieznane sprawy. W 1464 r. zarządzał kasą kościelną w kościele parafialnym w Komornikach. Wówczas to miał przyjąć pewien dług, jaki zaciągnął jego syn *Jarosław* u Mikołaja z Rogulic, kustosza wieluńskiego i plebana w Rudzie oraz u Jana, plebana w Ożarowie¹¹⁹.

W 1488 r. *Maciej*, zwany *Maska*, z **Komornik**, syn *Andrzeja* z Komornik, pożyczył 4 grzywny od Jana z Gosławia pod zastaw połowy łąna w Komornikach. Dziesięć lat później, sprzedał Jakubowi Lutkowi z Komornik swoje dobra w tej wsi za 25 grzywien¹²⁰.

W 1496 r. *Piotr* z **Komornik** sprzedał za 10 grzywien Jakubowi Suchorzewskiemu swoje dobra w Komornikach, które otrzymał od swojego wuja Stanisława Strzelca¹²¹.

W dniu 25 VIII 1497 r. *Andrzej* z **Komornik**, noszący przydomek *Brykcy*, został pozwany przez plebana z Mokrska Jaśka o niezapłacenie 3 grzywien dziesięciny za 1496 r. Andrzej odpowiedział, iż tą należność uregulował. W 1500 r. Andrzej zapisał swojej żonie *Annie* z Gaszyna 15 grzywien posagu i wiana na swoich dobrach w Komornikach¹²².

W 1505 r. *Jakub Lutek* z **Komornik** zapisał swojej żonie Dorocie z Sawki 16 grzywien posagu i wiana na połowie swoich dóbr ruchomych i nieruchomych w Komornikach. Jakub zmarł przed czerwcem 1537 r.¹²³

W czerwcu 1537 r. *Małgorzata* i *Elżbieta*, córki Jakuba Lutka i Doroty Sawskiej, otrzymały od swojej matki, jako sumę posagową, 10 grzywien, które oddała Dorocie Petronela Komornicka. Mężem Małgorzaty był bliżej nieznany Wawrzyniec, natomiast Elżbiety Andrzej Bolikowski¹²⁴

---

¹¹⁸ T. Nowak, *op. cit.*, s. 103

¹¹⁹ GWI, ks. II, k. 6, 19, 35v; ACW, t. I, k. 201v.

¹²⁰ GW, k. 46; GWI, ks. II, k. 82.

¹²¹ GWI, ks. II, k. 32v-33.

¹²² AC, vol. II, nr 873; GWI, ks. II, k. 149, 149v.

¹²³ GWI, ks. I, k. 82, 316v; ks. IV, k. 501.

¹²⁴ GWI, ks. IV, k. 501.

W 1505 r. *Tomasz z Komornik* otrzymał w zastaw od Wawrzyńca Stradzy z Bieniądzie za 15 grzywien kmiecia Jana Gierka z owych Bieniądzie. 1 I 1506 r. wziął w zastaw od Jana Komornickiego za 3 grzywny łan opustoszały ziemi w Komornikach. Następna wzmianka o Tomaszu pochodzi dopiero z maja 1535 r. Wówczas to razem ze swoją żoną, bliżej nieznaną Anną, kupił od Anny, wdowy po Janie Potockim, za 20 grzywien łan opustoszały ziemi w Komornikach. Tomasz zmarł prawdopodobnie na przełomie 1551 i 1552 r., gdyż w 1551 r. wymieniony jest jako żyjący, natomiast rejestry podatkowe z 1552 r. już go nie odnotowują wśród właścicieli Komornik¹²⁵.

W dniu 1 I 1509 r. *Jan z Komornik*, syn *Jerzyka*, pożyczył od Wojciecha Markowicza z owych Komornik 10 grzywien na okres jednego roku pod zastaw łana ziemi w Komornikach¹²⁶.

Przed 1529 r. *Anna, Agnieszka i Dorota*, siostry rodzone z *Komornik* dokonały podziału między siebie swoich dóbr rodzinnych w Komornikach. W czerwcu tegoż roku Anna sprzedała Marcinowi Bolikowskiemu z Komornik za 10 grzywien swój dział w owej wsi. Anna była żoną Marcina z Gosławic na Śląsku, Agnieszka Jana Bolikowskiego, natomiast Dorota Jana „Macki”¹²⁷.

W czerwcu 1537 r. *Petronela z Komornik*, wdowa po *Stanisławie Wrońskim* z tychże Komornik, oddała Dorocie Komornickiej, wdowie po Jakubie Lutku, 10 grzywien długu. W dniu 1 I 1538 r. zastawiła młynarzowi z owych Komornik Marcinowi za 10 grzywien pół łana z ogrodem oraz lasy, znajdujące się na innych polach w Komornikach¹²⁸.

W czerwcu 1550 r. *Mikołaj z Komornik* zapisał swojej żonie Jadwidze z Bronądzie 20 grzywien posagu i wiana na połowie swoich dóbr dziedzicznych i zastawionych w Komornikach. Mikołaj zmarł zapewne przed 1552 r., gdyż rejestry podatkowe z lat 1552-1553 nie wymieniają go wśród właścicieli Komornik¹²⁹.

W 1551 r. *Marcin z Komornik*, wspólnie z Wojciechem Oporowskim, zeznawali w sprawie zatargu Bartłomieja Stawskiego z Zygmuntem Masłowskim o gra-

---

¹²⁵ GWI, ks. IV, k. 310v, 353v; ks. VIII, k. 48; ZW, ks. I, k. 295-295v; ZD, t. XIII, s. 292.

¹²⁶ GWI, ks. IV, k. 353v, 456-456v.

¹²⁷ GWI, ks. III, k. 421v.

¹²⁸ GWI, ks. IV, k. 501; ks. V, k. 4.

¹²⁹ GWI, ks. VII, k. 6v; ZD, t. XIII, s. 292.

nice pomiędzy ich wsiami: Gromadzciami (Stawskiego) i Masłowicami. Marcin zapewne wkrótce potem zmarł, gdyż rejestry podatkowe z 1552 r. nie wymieniają go wśród właścicieli Komornik¹³⁰.

Parafia Kowale

Z **Kowali** pisał się *Piotr Wierusz*, który urodził się prawdopodobnie pomiędzy 1352 a 1362 r.¹³¹ L. Wojciechowski uważa go za prawdopodobnego brata Wierusza z Kowali, czyli syna Wierusza Lutoldowica z Mokrska, wspomnianego w 1373 r.¹³² R. Rosin twierdzi jednak, że stopień jego pokrewieństwa z rodem Wieruszów jest nieznany. Natomiast fakt używania przydomka Wierusz i posiadanie Michałowa, Praszki i Kowali „[...] bezapelacyjnie potwierdza jego przynależność do tej rodziny. Prawdopodobnie [...] przynajmniej od jednego-dwóch pokoleń w jakimś stopniu usamodzielniał się, wyodrębnił się”¹³³. We wcześniejszej literaturze uważano, że jego żoną była wspomniana po raz pierwszy w 1461 r.¹³⁴ Anna Kowska z Praszki¹³⁵. Zdaniem R. Rosina jest to niemożliwe, gdyż Piotr musiałby mieć wówczas ok. 90 lat, co budzi wątpliwości „[...] natury biologicznej”. Ponadto źródła z lat 1392-1461 nie wspominają nic o nim¹³⁶. Uczony ten twierdzi zatem, że żoną Piotra była Luchna vel Ludka z Małkowa i Poprężników, której mąż zapisał przed śmiercią jakieś sumy oprawne na wsiach Kowale, Michałów, a także na działach w Ciecuiowie, Strojcu i Żytniowie¹³⁷. K. Niesiecki podał, że w 1392 r. Piotr otrzymał od króla Władysława Jagiełły przywilej na założenie miasta Praszki ze wsi Michałów¹³⁸. R. Rosin twierdzi natomiast, że Michałów nadal istniał obok Praszki jeszcze po roku 1392, a ich właściciel uzyskał zgodę na nadanie praw miejskich nie wsi Michałów, ale wsi Praszka. Piotr z Kowali zmarł prawdopodobnie ok. 1405 r.¹³⁹

---

¹³⁰ ZW, ks. II, k. 290v; ZD, t. XIII, s. 292.

¹³¹ R. Rosin, *Dzieje Praszki do początku XIX wieku*, [w:] *Nad górną Prosną. Monografia Praszki*, red. T. Krzemiński, Łódź 1999, s. 245.

¹³² L. Wojciechowski, *Ród Wieruszów do początku XV wieku*, [w:] *Ludzie i herby w dawnej Polsce*, red. P. Dymmel, Lublin 1995, s. 52, tabl. gen.

¹³³ R. Rosin, *op. cit.*, s. 245.

¹³⁴ Koz. wsch., t. II, Poznań 1928, s. 42.

¹³⁵ L. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 52.

¹³⁶ R. Rosin, *op. cit.*, s. 246.

¹³⁷ Ibidem; KZK, nr 1330.

¹³⁸ K. Niesiecki, *Herbarz polski*, wyd. J. N. Bobrowicz, t. V, Lipsk 1840, s. 335.

¹³⁹ R. Rosin, *Ziemia wieluńska w XII-XVI w. Studia z dziejów osadnictwa*, Łódź 1961, s. 138-139; idem, *Dzieje Praszki...*, s. 246.

W 1456 r. *Marcin*, który według K. Niesieckiego był synem Piotra z Kowali, otrzymał od króla Kazimierza Jagiellończyka potwierdzenie przywileju lokacyjnego Praszki z 1392 r.¹⁴⁰

Z **Kowali** pisał się także *Jan Wierusz*, który był młodszym synem Wierusza Bernardowica. W 1421 r. został studentem Uniwersytetu Krakowskiego¹⁴¹. W latach 1455-1487 pełnił urząd chorążego wieluńskiego¹⁴². W zapiskach sądowych kilkakrotnie pojawiał się z tym tytułem jako Wierusz z Kowali, pełniąc rolę rozjemcy¹⁴³. W 1466 r. kupił od Jana z Praszki za 50 florenów jego część Gany¹⁴⁴. Siedem lat później, od tegoż samego Jana zakupił za 333 floreny trzecią część miasta Praszki, Kowali i Strojca¹⁴⁵. W 1487 r. jako Wierusz z Walichnowych został egzekutorem testamentu sędziego wieluńskiego Bieniasza z Walichnowych¹⁴⁶. Zdaniem R. Rosina, fakt iż Jan Wierusz pisał się także z Walichnowych nie świadczy, że był on jej właścicielem. Stanowiło to jedynie wyraz wciąż żywej tradycji „[...] o pochodzeniu ze wspólnego gniazda rodzinnego”¹⁴⁷. Pisał się również z Olewina, w którym prawdopodobnie odziedziczył po swoim ojcu jakieś działy¹⁴⁸. Biorąc pod uwagę, że urzędy ziemskie w Polsce w XV w. były sprawowane dożywotnio, należy przyjąć, że Jan Wierusz zmarł w 1487 r., kiedy po raz ostatni wystąpił z tytułem chorążego wieluńskiego¹⁴⁹.

W 1455 r. *Jan Wierusz*, piszący się z **Praszki** i **Kowali**, zapisał się na Uniwersytet Krakowski. W 1463 r. wspólnie z *Andrzejem* z tychże **Kowali** procesował się z Anną Kowską o jej sumy posagowe i wianne zapisane jej na Michałowie i Stroju przez jej zmarłego męża *Piotra Kowalskiego*¹⁵⁰.

W 1476 r. *Anna Kowska* miała jakąś sprawę z tenutariuszem w Bolesławcu Janem z Rozdrażewa o 2000 grzywien¹⁵¹. W 1497 r. król Jan Olbracht skonfi-

---

¹⁴⁰ K. Niesiecki, *op. cit.*, t. V, s. 335.

¹⁴¹ R. Rosin utożsamia go z Wieruszem, synem Wierusza Bernardowica z Kątów i Kopanicy (R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 242, 244, 246); *Indeks studentów...*, s. 316; *Metryka Uniwersytetu...*, s. 114.

¹⁴² U II/1, s. 146 (tutaj jako Wierusz z Kowali, Walichnowych i Olewina).

¹⁴³ GWI, ks. I, k. 21, 28, 28v, 31, 63v, 76, 117, 142v.

¹⁴⁴ GWI, ks. I, k. 146.

¹⁴⁵ MRPS, cz. I, nr. 1088, 1089; MK, ks. XII, k. 156-156v.

¹⁴⁶ AC, vol. II, nr 852.

¹⁴⁷ R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 247.

¹⁴⁸ Ibidem; SHGZW, s. 69, 124.

¹⁴⁹ U II/1, s. 146.

¹⁵⁰ *Indeks studentów...*, s. 316; *Metryka Uniwersytetu...*, s. 257; GWI, ks. I, k. 100v, 102v.

¹⁵¹ GW, s. 47.

skował należące do niej i jej drugiego męża Marka Gurtatowskiego (piszącego się także z Praszki¹⁵²) dobra w Praszce i Strojcu i nadał je Janowi Garnyszowi¹⁵³. Była to kara za niestawienie się na wyprawę wołoską¹⁵⁴. R. Rosin sądzi, że małżeństwo musiało jednak wykupić te części przed 1509 r., gdyż wówczas właśnie sprzedało je Marcinowi z Kowali za 500 florenów polskich¹⁵⁵.

Na obszarze tej parafii swoje posiadłości mieli także **Wierusz-Kowalscy** herbu **Wierusz**.

W 1491 r. po raz pierwszy w źródłach pojawił się **Marcin z Kowali**¹⁵⁶. K. Niesiecki podał, że był on synem Seweryna, chorążego wieluńskiego, syna Jana Wierusza. A. Szymczakowa udowodniła jednak, że w okresie, w którym, zdaniem Niesieckiego, Seweryn był chorążym (1489 r.) urząd ten pełnił Jakub Starzechowski ze Starzechowic¹⁵⁷. Najprawdopodobniej zatem ów Seweryn nie istniał. W 1498 r. Marcin został chorążym wieluńskim. Urząd ten piastował do 1514 r.¹⁵⁸ Pod koniec 1498 r. procesował się z Jakubem, przeorem klasztoru w Myszkowie. W latach 1498-1510 prowadził spór z Mikołajem Anzelmem z Mokrska o pewne kwoty pieniężne rzędu 6 i 8 florenów¹⁵⁹. Od 1502 r. brał udział w sporze z przeorem konwentu paulinów wieruszowskich Janem, o czynsz z karczmy i cotygodniowy dochód, przynależny im za zmielenie zboża w ich młynie, znajdującym się w dobrach klasztornych Żytniowie oraz o zyski z łąnów sołtysich, leżących w tej wsi. Spór rozstrzygnąć miał dopiero w 1509 r. Jakub z Erciszowa, upoważniony do tego przez biskupa krakowskiego Jana Konarskiego, konserwatora praw przeora generalnego Paulinów¹⁶⁰. W 1505 r. Marcinowi i Wojciechowi z Małyszyna zastawił 2 łąny osiadłe w Olewinie. Rok później pożyczył od nich 12 grzywien¹⁶¹. W tym samym roku był jednym z komisarzy, wyznaczających granice działów Jana i Jakuba braci z Osjakowa. W 1509 r. wraz ze swoją żoną, zastawił tymże braciom jej dobra opravne w Olewinie za 90 grzywien¹⁶². Oprócz wspomnia-

---

¹⁵² GWI, ks. II, k. 314v, 321, 341v, 342, 411v, 427.

¹⁵³ MRPS, cz. II, nr 1012.

¹⁵⁴ SHGZW, s. 137; R. Rosin, *Dzieje...*, s. 247.

¹⁵⁵ K. Niesiecki, *op. cit.*, t. V, s. 337; R. Rosin, *Dzieje...*, s. 247.

¹⁵⁶ SHGZW, s. 98; R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 247.

¹⁵⁷ K. Niesiecki, *op. cit.*, t. V, s. 336; U II/1, s. 146.

¹⁵⁸ U II/1, s. 146; ACW, t. III, k. 35v.

¹⁵⁹ GWI, ks. II, k. 86v, 95v, 103, 112, 138, 190v, 241, 271, 289, 322, 331, 333v, 341, 346, 352, 355, 362v, 370, 492v, 531v, 532, 567.

¹⁶⁰ ACW, t. II, ks. II, k. 52, 88; ZDZP II, t. I, nr 142.

¹⁶¹ GWI, ks. II, k. 299, 353.

¹⁶² GWI, ks. II, k. 470v, 471, 471v, 492, 507.

nych Kowali, części Strojca, połowy Żytniowa¹⁶³ i części w Olewinie, Marcin posiadał także Praszkę, Ganę, Kuźnicę Gańską i dział w Ciciułowiu¹⁶⁴. R. Rosin twierdzi, że od 1490 r. żoną Marcina była Anna Garnyszówna, córka wspomnianego już Jana Garnysza¹⁶⁵. Tymczasem w wieluńskiej zapisce sądowej z 1510 r. ów Jan występuje jako brat tejże Anny¹⁶⁶. Marcin Kowalski żył jeszcze w 1514 r., kiedy to wykonywał prawo patronatu w kościołach parafialnych w Kowalach i Stroju¹⁶⁷.

W 1510 r. Adam, syn Marcina, ożenił się z Urszulą z „Siemowic” (chodzi tutaj prawdopodobnie o Siemianice, leżące na południowy zachód od Bolesławca). Wtedy też po raz pierwszy pojawił się w źródłach (występując jeszcze wówczas wspólnie ze swoim ojcem) przy okazji sprawy granic dóbr wiannych jego żony¹⁶⁸. W 1520 r. został chorążym wieluńskim i urząd ten sprawował aż do 1551 r.¹⁶⁹ W 1532 r. Adam wypłacił swojemu zięciowi Wawrzyńcowi Pruszkowskiemu z Pruszkowa w powiecie szadkowskim 50 grzywien posagu swojej córki Anny¹⁷⁰. Zapiska ta kwestionuje twierdzenia K. Niesieckiego i R. Rosina (który w tej właśnie sprawie zgadza się z heraldykiem), że jakoby najstarszy Marcinowicz miał samych tylko synów¹⁷¹. W latach 1537-1538 r. Adam, wspólnie ze swoimi braćmi rodzonymi: Wieruszem, Feliksem, Jarosławem, Anzelmem i Janem, procesował się z sędzią wieluńskim Piotrem Masłowskim, dziedzicem w Rudzie i Olewinie, o wykupienie z zastawu od niego, działów w Olewinie, zastawionych dawniej przez ich zmarłą matkę¹⁷². Wydaje się, że proces zakończył się pomyślnie dla Kowalskich, gdyż w późniejszych latach niektórzy z nich mają jednak swoje działki w tej wsi¹⁷³. W 1542 r. Adam wystąpił jako współwłaściciel Praszki, uprawniony do pobierania cła na Prośnie¹⁷⁴. W 1550 r. zobowiązał się pisemnie swoim braciom Feliksowi i Jarosławowi oraz swoim bratankom Janowi i Walentemu, że zabezpieczy sumę pieniędzy dla nich na swoim majątku, tak jak zobowiązała się jego żona Urszula, zabezpieczyć sumę pieniędzy na rzecz swoich dzieci na swoich dobrach oprawnych¹⁷⁵.

---

¹⁶³ J. Łaski, *Liber beneficiorum archidioecesis Gnesnensis*, wyd. J. Korytkowski i J. Łukowski, t. II, Poznań 1881, s. 122, 123.

¹⁶⁴ R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 247

¹⁶⁵ Ibidem.

¹⁶⁶ GWI, ks. II, k. 492.

¹⁶⁷ ACW, t. III, k. 35v.

¹⁶⁸ GWI, ks. II, k. 532v, 534; R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 247.

¹⁶⁹ U II/2, s. 206.

¹⁷⁰ GWI, ks. IV, k. 112v.

¹⁷¹ K. Niesiecki, *op. cit.*, t. V, s. 336; R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 249.

¹⁷² GWI, ks. IV, k. 527v, 528v; ks. V, k. 4v-5.

¹⁷³ ZD, t. XIII, s. 290.

¹⁷⁴ R. Rosin, *Dzieje...*, s. 248.

¹⁷⁵ GWI, ks. VII, k. 100v-101.

Adam Kowalski zeznawał także w kilku procesach innych szlachciców wieluńskich¹⁷⁶. Marcinowic zmarł w 1551 r.¹⁷⁷ K. Niesiecki podał, że Adam pozostawił po sobie tylko 3 synów: Jerzego (zmarłego wcześniej i bezpotomnie), Andrzeja i Mikołaja¹⁷⁸. Tymczasem w zapisce sądowej z 1551 r. pojawiają się synowie Adama: Andrzej, Jan i Mikołaj¹⁷⁹. Jan Adamowic, podobnie jak i Jerzy, niestety nie występuje później w żadnych źródłach¹⁸⁰. Trzeba zatem stwierdzić, że Jan i Jerzy to być może jedna i ta sama osoba. W tym wypadku należy uznać, że heraldyk pomylił po prostu imiona. Dopuszczalna wydaje się być też i druga hipoteza twierdząca, że Adam miał jeszcze jednego syna, właśnie owego Jana, a Jerzy już po prostu w 1551 r. nie żył. Wydaje się także, że chorąży wieluński miał również 2 córki: Annę i Ludmiłę¹⁸¹.

W 1527 i 1538 r. wspomniani wyżej *Wierusz, Feliks, Jarosław (Hieronim), Anzelm i Jan (Jerzy)*, synowie Marcina i Anny Kowalskich, przeprowadzili działy dóbr dziedzicznych. W wyniku tego pierwszego podziału, Wierusz otrzymał 3 łany w Ciecuiowie i tyle samo w Żytniowie, a także dochody z młyna żytniowskiego, z połowy Kuźnicy Gańskiej oraz ze stawu położonego pod Praszka. Feliks został dziedzicem we wsi Gana z wyjątkiem stawu, 2 łanów w Żytniowie, 1 łanu w Ciecuiowie oraz właścicielem dochodów z młyna żytniowskiego, z połowy Kuźnicy Gańskiej i ze stawu, leżącego przed Praszka. Jarosław otrzymał natomiast część Żytniowa od strony Krzepic, 1 łan w Ciecuiowie i staw w Kowalach. Anzelm otrzymał 3 łany w Kowalach, tyle samo w Żytniowie, 2 łany w Ciecuiowie oraz staw w Ganie. Stał się również współwłaścicielem Praszki. Jan dostał wówczas 2 łany w Żytniowie i 1 łan w Ciecuiowie oraz staw w Ganie¹⁸². Wskutek drugiego natomiast działu, Wierusz razem z braćmi stał się współwłaścicielem Praszki. Otrzymał on wówczas także 2 łany w Kowalach, 1 w Ciecuiowie oraz 9, razem z karczmą, w Żytniowie. Natomiast Feliks razem z Jarosławem, otrzymali 1 łan (na którym siedziało 8 chłopów) w Kowalach i cztery łany w Olewinie. Feliks ponadto stał się właścicielem 8 łanów z 5 zagrodnikami w Żytniowie, wspomnianej wsi Gana z półłanowym gospodarstwem i młyna w Kowalach. Jarosław stał się wówczas także właścicielem 2 łanów w Ciecuiowie i 4 zagrodników w Żytniowie. Anzelm został wówczas właścicielem 6 za-

---

¹⁷⁶ GO, ks. III, k. 239v; GW, IV, k. 153.

¹⁷⁷ R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 248.

¹⁷⁸ K. Niesiecki, *op. cit.*, t. V, s. 336.

¹⁷⁹ GWI, ks. VII, k. 441-443.

¹⁸⁰ Rejestry podatkowe z lat 1552 i 1553 wymieniają jedynie Jana Praskiego brata Adama – ZD, t. XIII, s. 294.

¹⁸¹ GWI, ks. IV, k. 112v; ks. VIII, k. 9.

¹⁸² ZW, ks. I, k. 142v-144 (tutaj zapiska o tym podziale pochodzi z 1528 r.).

grodników i karczmy w Żytniowie oraz 2 zagrodników w Kowalach. Natomiast Jan razem ze swoim bratankiem Andrzejem został właścicielem 12 zagrodników w Strojcu. Był także osobno dziedzicem 12 łąnów z 5 zagrodnikami w tej wsi oraz dwóch zagrodników w Olewinie¹⁸³.

W 1529 r. Jarosław odkupił od Anny, córki *Jakuba Słupeckiego z Kowali*, za 30 grzywien połowę jej dóbr w Kowalach, które otrzymała niegdyś od jego ojca Marcina. W tym samym roku pożyczył tejże Annie 11 " grzywiny¹⁸⁴. W 1533 r. wziął od mieszczanina Walentego Ożarowskiego, 6 grzywien z kwoty 6 grzywien i 3 florenów, które tenże sołtys pożyczył od stryja Jarosława *Wierusza (Wincentego)* pod zastaw pół łąna we wsi Ożarów. W 1537 r. Jarosław toczył spór ze swoimi braćmi: Anzelmem, Wieruszem i Feliksem Kowalskimi o podział dóbr w Olewinie¹⁸⁵. Rok później Marcinowic procesował się ze swoim wspomnianym stryjem oraz z braćmi: Feliksem i Anzelmem o dobra w Kowalach¹⁸⁶. Na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych XVI w. prowadził spór z klasztorem paulinów wieruszowskich o sołectwo i staw w Ciecuiowie. Zaczął się on od tego, że sołtys Ciecuiowa Bartłomiej Rychała przedstawił dokument, w myśl którego owo sołectwo razem z polem i stawem należy do zakonników. Sołtys poprosił wówczas przełożonych zakonu paulińskiego i konwentu w Wieruszowie o odnowienie tegoż przywileju i jego zatwierdzenie, co też się i stało. Rychała został jednocześnie pozostawiony na swoim stanowisku. Przeciwno temu zaprotestował Jarosław, który w 1541 r. przekopał i odrybił ten staw. Wówczas to stwierdzono, że staw od dawna należy do sołectwa w Ciecuiowie i jednocześnie do klasztoru wieruszowskiego. Zawarto jednocześnie ugodę, według której sołtysa Bartłomieja Rychałę wywłaszczono, staw przyznano paulinom, a sołectwo Jarosławowi. Dwa lata później sąd ziemski w Wieluniu, oblatował dokument arcybiskupa gnieźnieńskiego Piotra Gamrata z 1542 r., w którym nakazywał on prowincjałowi paulińskiemu i klasztorowi w Wieruszowie zwrócić Kowalskiemu koszty dotychczasowego procesu¹⁸⁷. W 1551 r. Jarosław wypłacił swojemu zięciowi Malchiarowi Bremie z Namysłowa na Śląsku posag swojej córki Małgorzaty, w wysokości 100 florenów polskich¹⁸⁸. Być może, że oprócz wspomnianej córki Jarosław miał także trzech synów: Jana, Gabriela i Marcjana¹⁸⁹.

---

¹⁸³ ZD, t. XIII, s. 290, 293-294; R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 248.

¹⁸⁴ GWI, ks. III, k. 421.

¹⁸⁵ GWI, ks. IV, k. 153, 160, 527v.

¹⁸⁶ ZW, ks. I, k. 370v.

¹⁸⁷ *Kopiarz dokumentów konwentu Paulinów w Wieruszowie*, cz. II: *Treść dokumentów Kopiarza*, opr. J. Zbudniewek, ABMK. T. XXVII, cz. 1, 1974, s. 210.

¹⁸⁸ GWI, ks. VII, k. 260-260v.

¹⁸⁹ R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 251.

W 1534 r. Wierusz został oskarżony przez przeora konwentu paulinów wieruszowskich Hieronima o napaść i zranienie jego poddanego, mieszczanina Snopka¹⁹⁰. W 1535 r. brat Wierusza Anzelm, wytoczył mu i jego drugiemu bratu Feliksowi proces o spadek ruchomości po ich ojcu Marcinie, wartości 70 grzywien oraz o 7 koni i 2 poddanki¹⁹¹. Wierusz Marcinowicz ożenił się z Zofią Ożegowską¹⁹². Zmarł najpóźniej w 1551 r., gdyż w zapisce sądowej z tego roku pojawiła się jego żona już jako wdowa¹⁹³.

W 1538 r. Anzelm musiał dać dziekanowi wieluńskiemu Stanisławowi Łowieńskiemu 14 miar pszenicy¹⁹⁴. W latach 1545-1546 procesował się z wdową po Jerzym Koryckim Jadwigą i jej synem Janem o posag swojej żony Barbary, córki owego Jerzego, wynoszący 100 florenów. Sąd ziemski ostrzeszowski, przed którym toczyła się sprawa, postanowił ostatecznie, że Jadwiga i jej syn Jan wypłacą Anzelmowi z posagu jego żony 50 florenów w ciągu 1546 r. i po 15 grzywien (ok. 25 florenów) w ciągu kilku następnych lat¹⁹⁵. W 1545 r. wytoczył proces Jakubowi Olszowskiemu z Olszowy w powiecie ostrzeszowskim o 200 grzywien, które ów Jakub pożyczył od niego pod zastaw swoich dóbr w Olszowie¹⁹⁶. Dwa lata później Anzelm, został pozwany przez kmiecia Stanisława Gila z Gaszyna, poddanego pisarza wieluńskiego Mikołaja Gaszyńskiego. Powodem tego pozwu było zabranie Stanisławowi przez Anzelma 2 koni wartości 10 grzywien. W 1551 r. procesował się ze swoją bratową Zofią, wdową po Wieruszu Kowalskim, o działę w Kowalach, Praszce i Żytniowie¹⁹⁷.

W 1541 r. Feliks otrzymał w zastaw za 30 grzywien od swojego sąsiada z Żytniowa *Jakuba Bobrka Olszowskiego* 2 łany osiadłe i dwa opuszczone w tejże wsi¹⁹⁸. Żoną Feliksa była Barbara Czołczyńska. Mieli oni 2 córki: Annę, żonę Kaspra Łaskowskiego i Barbarę, żonę Wawrzyńca Twardowskiego oraz 2 synów: Jana (zmarłego bezpotomnie) i Marcina¹⁹⁹.

W 1551 r. *Andrzej, Jerzy (Jan)* i *Mikołaj*, synowie Adama Kowalskiego i Urszuli z Siemianic, przeprowadzili podział dóbr ojcowskich. W jego wyniku Andrzej stał się właścicielem folwarku w Strojcu, lasu i stawu tamże, części Prasz-

---

¹⁹⁰ GWI, ks. IV, k. 211v-212.

¹⁹¹ ZW, ks. I, k. 298v-299.

¹⁹² K. Niesiecki, *op. cit.*, t. V, s. 337; R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 249.

¹⁹³ ZW, ks. II, k. 296.

¹⁹⁴ ACW, t. III, k. 411.

¹⁹⁵ ZO, ks. II, k. 116v-118, 123.

¹⁹⁶ GO, ks. IV, k. 127.

¹⁹⁷ ZW, ks. II, k. 296-297v.

¹⁹⁸ GWI, ks. V, k. 174.

¹⁹⁹ K. Niesiecki, *op. cit.*, t. V, s. 338.

ki oraz stawu, leżącego przy drodze do Strojca. Jerzy otrzymał natomiast kuźnię w Strojcu razem z dwoma polami kmiecymi, część łąki. Stał się także właścicielem części Praszki. Mikołaj otrzymał od swoich braci dwór z folwarkiem i młynem w Praszce oraz dział w Strojcu²⁰⁰.

W 1551 r. Andrzej został oskarżony przez poborcę cła w Praszce Macieja Chorzechowskiego o napad na budynek, w którym ten urzędował. Sprawa została ostatecznie rozwiązana polubownie: Andrzej musiał zapłacić Chorzechowskiemu do 24 czerwca tegoż roku 17 florenów²⁰¹. Przeciwko Andrzejowi proces wytoczyła także jego siostra Ludmiła, żona Łukasza Chochłowskiego, w sprawie o dobra wianne ich matki Urszuli, znajdujące się w Praszce i Strojcu, które miały należeć do niej²⁰². Widać z tego, że jej najstarszy brat musiał je zająć bezprawnie. Żoną Andrzeja była Anna. Adamowicz zmarł przed 1570 r.²⁰³

Mikołaj prawdopodobnie był dwukrotnie żonaty. Jego pierwszą żoną była Dorota z Madalińskich. Miał z nią syna Jana. Natomiast drugą żoną została Zuzanna z Wierzbna. Mikołaj zmarł przed 1615 r.²⁰⁴

Parafia Mokrsko

Z Mokrska wywodzili się **Anzelmowie**.

W 1461 r. *Jan Anzelm*, syn *Anzelma* z Mokrska i *Jadwigi*, był świadkiem sprzedaży dziedzictwa w Konopnicy, Bębnowie i Woli przez Mikołaja z Konopnicy. Rok później procesował się z mieszczką wieluńską w sprawie pobierania opłat za kąpiel w łaźni miejskiej²⁰⁵. W 1465 r. Jan kupił od Andrzeja Mastopa z Łagiewnik 5 łąnów w tej wsi za sumę 40 grzywien. Jan po raz ostatni został odnotowany w źródłach w 1482 r., kiedy to świadcował przy zakupie sołectwa we Wróblewie przez Andrzeja Kosy z Mokrska²⁰⁶.

W dniu 2 XI 1492 r. *Mikołaj Anzelm*, piszący się z Mokrska i Łagiewnik, razem ze Stanisławem Starzeńskim z tychże Łagiewnik, oświadczył, że nie dał przezbiterowi kościoła parafialnego w tejże wsi Janowi z Brzeźnicy, żadnych listów do arcybiskupa gnieźnieńskiego Zbigniewa z Oleśnicy, w sprawie wprowadzenia tegoż Jana w beneficjum w tymże kościele, w którym Mikołaj i Stanisław są pierwszymi kollatorami. W obronie przebitera stanął wówczas kasztelan sieradzki Mikołaj z Kurozwęk, który rościł sobie pretensje do prawa prezenty

²⁰⁰ GWI, ks. VII, k. 441-443.

²⁰¹ GWI, ks. VII, k. 246v, 386-386v.

²⁰² GWI, ks. VIII, k. 9.

²⁰³ R. Rosin, *Dzieje Praszki...*, s. 249.

²⁰⁴ Ibidem.

²⁰⁵ A. Boniecki, *op. cit.*, t. XI, s. 104-105; SHGZW, s. 96.

²⁰⁶ GWI, ks. I, k. 70, 128; ACW, t. I, k. 137v; SHGZW, s. 118.

w łagiewnickim kościele. Sąd odroczył rozprawę do sejmu generalnego w Piotrkowie, który miał odbyć się tuż po 2 II 1493 r., podczas którego obie strony miały zawrzeć ugodę, w przeciwnym razie sprawa miała toczyć się przed sądem kościelnym²⁰⁷. W latach 1498-1510 Mikołaj prowadził spór z Marcinem Kowalskim, chorążym wieluńskim, o pewne kwoty pieniężne rzędu 6 i 8 florenów²⁰⁸. W 1502 r. sprzedał Maciejowi Łyseskorskiemu za sumę 4 grzywien łan ziemi w Łagiewnikach²⁰⁹. W 1505 r. Mikołaj wystąpił wspólnie z Mikołajem Konopnickim, dziedzicem z Wierzchlasu, z pretensjami do dóbr sieradzkich (Łazów i połowy wsi Chociw), które Anna Wężykówna, żona Jana Potockiego, sprzedawała swojemu bratu stryjecznemu Piotrowi Osińskiemu z Widawy. Rozpoczęli oni z Anną oraz z Piotrem Osińskim i jego bratem Andrzejem Wężykiem z Woli Wężykowej (bracia stryjeczni Anny) oraz z Mikołajem Szoffem (bratankiem matki Anny) długotrwały proces, zakończony dopiero w 1510 r. W 1509 r. Mikołaj zapisał swojej żonie Elżbiecie Grabowskiej 80 grzywien posagu i wiana na połowie swoich dóbr ruchomych i nieruchomych w Mokrsku. Rok później Janowic sprzedał Maciejowi Łyseskorskiemu za sumę 40 grzywien swoje dobra w Łagiewnikach²¹⁰. Mikołaj zmarł przed 11 XI 1523 r.²¹¹ Na pewno należy zaliczyć go do rodziny Anzelmów. Nie wiadomo jednak w jakim stopniu był spokrewniony z wyżej wymienionymi Anzelmami.

W 1525 r. *Mikołaj Anzelm*, syn Mikołaja, otrzymał od Jarosława Kowalskiego zwrot 100 florenów długu, które ów Jarosław pożyczył niegdyś od ojca Mikołaja pod zastaw swoich dóbr w Kowalach, Żytniowie i Ciecuiowie²¹².

Na początku 1528 r. *Sebastian Anzelm*, syn Mikołaja, został zabity przez Mikołaja Doruchowskiego²¹³. Dwa lata później *Piotr* i *Erazm Anzelmowie*, bracia zabitego, wytoczyli owemu Doruchowskiemu proces o zabójstwo Sebastiana i przyprowadzili do sądu 2 świadków tego czynu²¹⁴. Piotr zmarł pomiędzy tą datą a 8 V 1536 r. Jego żoną była Elżbieta Cielecka z Lutomierska, która po śmierci męża wyszła ponownie za mąż za Mikołaja Bobrownickiego. Erazm zmarł przed 1549 r. Jego żoną była bliżej nieznana Agnieszka, która po śmierci męża wyszła za mąż za Adriana Łackiego²¹⁵.

---

²⁰⁷ AC, vol. II, nr 866.

²⁰⁸ GWI, ks. II, k. 95v, 138, 241, 289, 322, 331, 333v, 341, 352, 355, 362v, 492v.

²⁰⁹ ZWI, ks. I, k. 28-28v.

²¹⁰ GWI, ks. II, k. 315v-316, 409-410, 428v, 455, 498, 507v.

²¹¹ GWI, ks. III, k. 251v.

²¹² GWI, ks. III, k. 297.

²¹³ GWI, ks. III, k. 96v.

²¹⁴ GWI, ks. IV, k. 116v.

²¹⁵ GWI, ks. IV, k. 403; ks. V, k. 120v; ks. VI, k. 399.

W 1536 r. opiekunowie prawni *Erazma Anzelma* i *Barbary*, dzieci Mikołaja Mikołajowica oraz *Jana Anzelma* i *Anny*, dzieci Piotra Mikołajowica - Mikołaj Boksa-Radoszewski, Jan Radoszewski i Maciej Grabowski - wydzierżawili w ich imieniu Elźbiecie, żonie Piotra Anzelma, za 33 grzywien na okres 3 lat ich dział w Mokrsku.

W 1537 r. *Anastazja*, córka Mikołaja Mikołajowica, otrzymała od swojego męża Wacława Przetockiego jego cały dział we wsi Przytocznica w powiecie ostrzeszowskim²¹⁶.

Parafia Ożarów

Na terenie tej parafii swoje posiadłości posiadali jedynie **Ożarowscy z Ożarowa**.

W 1461 r. *Andrzej* z Ożarowa poręczył za swojego kmiecia Tomasza, że ten odda dług 2 grzywien Mikołajowi z Konopnicy²¹⁷.

W 1496 r. *Jan* Ożarowski z Ożarowa, syn *Andrzeja* (prawdopodobnie nie chodzi tutaj o wyżej wymienionego Andrzeja z Ożarowa – zbyt duża odległość czasowa), zastawił szlachcicowi Maciejowi, sołtysowi z tegoż Ożarowa, za 6 grzywien pół łana w tejże miejscowości. W 1510 r. Jan wziął w zastaw od Mikołaja Szoffa ze Skomlina za 5 grzywien rolę ziemi osiadłą w Toplinie. Rok później tenże Jan, pożyczył 7,5 grzywny Mikołajowi i Janowi Starzechowskim z Mierzyc pod zastaw czynszu od mieszczanina z Toporowa Mikołaja Ułisza. Wkrótce potem Ożarowski pożyczył im kolejne 9 florenów, ponownie pod zastaw czynszu od mieszczanina z Toporowa, tym razem Jana Winniczka. W 1515 r. został ławnikiem wieluńskim i był nim przez kolejne 2 lata. W 1519 r. Ożarowski wszedł do rady miejskiej Wielunia. W 1522 r. Jan został określony jako mieszczanin i rajca wieluński. Sprzedał wówczas swojemu synowi *Mikołajowi* i wnukowi *Walentemu*, synowi *Jakuba* Ożarowskiego, swój dział w Ożarowie za 14 grzywien. Cztery lata później został wybrany na burmistrza Wielunia i był nim do 1531 r. W 1532 r. nie widać go w miejskich władzach, ale już rok później był ponownie rajcą²¹⁸.

W 1514 r. wspomniany Mikołaj Ożarowski pozwał plebana z Brzezin Marcina, który 6 maja tegoż roku zaatakował go w karczmie we wsi Kadłub i szarpał za włosy. W 1533 r. Mikołaj wspólnie ze swoim synem *Wojciechem* i wspomnianym bratankiem *Walentym*, sprzedał swoje dobra w Ożarowie Mikołajowi Russockiemu za 100 grzywien²¹⁹.

---

²¹⁶ ZO, ks. I, k. 182.

²¹⁷ GWI, ks. I, k. 70v; ks. II, k. 24; ks. III, k. 213.

²¹⁸ GWI, ks. II, k. 24, 515, 543, 546v; ks. III, k. 213; T. Grabarczyk, T. Nowak, *Dokument władz miejskich Wielunia w sprawie ugody z arcybiskupem gnieźnieńskim z 1526 r.*, „Rocznik Wieluński” (w druku).

²¹⁹ ACW, t. III, k. 34v; GWI, ks. IV, k. 160.

Parafia Parzymiechy

Jedyną rodziną szlachecką, mającą posiadłości na obszarze tej parafii byli: Kobylańscy herbu Grzymała.

Parafia Pątnów

Na obszarze tej parafii swoje dobra posiadali Starzechowscy i Rokszycy.

Starzechowscy wywodzili się ze Starzechowic w powiecie opoczyńskim w województwie sandomierskim²²⁰. W źródłach wieluńskich są notowani od końca lat sześćdziesiątych XV w.

W 1468 r. *Jakub* Starzechowski burgrabia zamku wieluńskiego, pożyczył 10 grzywien od Andrzeja Jasieńskiego z Chabielic pod zastaw 2 mieszczan w Kamionie²²¹. W 1476 r. wziął w zastaw od Jana Wiktora z Mierzyc za 20 florenów młynarza Macieja z Bieńca²²². 20 XII 1486 r. Jakub uzyskał od króla Kazimierza Jagiellończyka zgodę na wykupienie od tegoż Jana wsi królewskiej Bieniec. Od 7 X 1488 r. był notowany jako chorąży wieluński²²³. 26 VIII 1489 r. Kazimierz zatwierdził na prośbę Starzechowskiego, dokumenty Władysława Warneńczyka na zapis 200 grzywien na owej miejscowości²²⁴. W 1490 r. Jakub kupił od Ludmiły z Mierzyc, żony Andrzeja ze Sromotki, za 300 grzywien jej część w Mierzycach z prawem patronatu w tejże wsi oraz 3,5 łana tamże, oddane w zastaw braciom Mikołajowi i Jakubowi z Kraszkowic, połowę miasta Toporów z fortalicją i brzegiem rzeki Warty, a także połowę młyna i przewóz na Warcie w Przywozie i tamże²²⁵. W 1491 r. Starzechowski był obok plebana kolegiaty wieluńskiej Macieja z Chotowa, jednaczem w sprawie pomiędzy plebanem łaszowskim Jakubem a Mikołajem z Łaszewa²²⁶. W dniu 1 I 1497 r. Jakub kupił od Jana Wiktora Mierzycyckiego za 1 łan w Łaszewie i 500 florenów połowę Toporowa i całą wieś Przywóz wraz z młynem wodnym²²⁷. Żoną Starzechowskiego była Weronika z Mierzyc i Toporowa, wdowa po Andrzeju z Mierzyc. Jakub zmarł przed 11 listopada 1498 r., a jego żona przed 9 XII 1504 r. Tuż przed swoją śmiercią, Weronika wyszła za mąż za Jana Masłowskiego²²⁸.

---

²²⁰ ZD, t. XV, s. 483.

²²¹ GWI, ks. I, k. 173.

²²² GWI 1466, k. 25.

²²³ U II/1, s. 146.

²²⁴ MRPS, cz. I, nr 1828, 2039.

²²⁵ MK, ks. XIV, k. 396-397.

²²⁶ ACW, t. II, ks. I, k. 36v.

²²⁷ GWI, ks. II, k. 36v-37.

²²⁸ GWI, ks. II, k. 136v, 405v; U II/1, s. 146; ACW, t. II, ks. II, k. 115.

W dniu 9 XII 1504 r. *Mikołaj*, syn Jakuba Starzechowskiego i Weroniki z Mierzyc i Toporowa, piszący się z Mierzyc, Łaszewa, Toporowa i Stolca, procesował się z ojczymem - Janem Masłowskim - o pieniądze na pochówek swojej matki, które to pieniądze Weronika dała wcześniej plebanowi kościoła w Mierzycach Janowi²²⁹. 1 I 1505 r. razem z bratem Janem zaświadczył, iż Marcin Radoszewski oddał im 8 florenów z sumy 54 florenów, które przed czterema laty pożyczył od ich matki Weroniki pod zastaw 3 łanów w Radoszewicach. Na początku 1507 r. Mikołaj razem z Janem, sprzedali za 55 grzywien Jakubowi Kobyłańskiemu dom w Wieluniu, leżący naprzeciwko zamku razem z 2 polami i z krzewami, leżącymi naprzeciwko wsi Ruda oraz 7,5 morgi ziemi naprzeciwko Wielunia. W tym samym roku otrzymał od Mikołaja Konopnickiego z Wierzchlasu, wierzyciela jego zmarłej matki, spłatę długów: 10 grzywien pod zastaw łana ziemi w Chochłowie, na którym siedział kmieć Janeczka i 20 florenów pod zastaw łana ziemi w tejże wsi, na którym gospodarował chłop Jan Kosma. Trzy lata później, razem z bratem, zastawił za 10 grzywien burmistrzowi z Działoszyna Wojciechowi i jego *neposowi* Wojciechowi Skórcze ze Szczytów 2 mieszczan w mieście Toporowie. W 1511 r. Starzechowscy zastawili Janowi Ożarowskiemu, dzierżawcy w Dąbrowie, mieszczanina w Toporowie za 7,5 grzywiny. W 1518 r. Mikołaj został pozwany przez *Jadwigę Skórzyne* z Mierzyc o zajęcie siłą jej dóbr ojczystych i macierzystych we wsi Łaszew, na co ów Mikołaj odpowiedział, że nigdy czegoś takiego się nie dopuścił²³⁰. W 1519 r. Mikołaj został podsędkiem wieluńskim. Urząd ten pełnił do 1550 r.²³¹ 12 grudnia tegoż roku, razem ze swoim bratem Janem, dokonał podziału dóbr ojczystych i macierzystych w Toporowie, Mierzycach, Bieńcu (tenuta królewska) i Łaszewie. Mikołaj otrzymał wówczas 5 mieszczan w Toporowie i całe wójtostwo w tymże mieście, 3 kmieci w Mierzycach, 4 kmieci oraz młynarza i sołtysa w królewskiej wsi Bieniec, połowę stawów: górnego i dolnego w Bieńcu i naprzeciwko Mierzyc, opustoszałe pola z lewej strony Łaszewa, połowę folwarku w Mierzycach z zabudowaniami domowymi, ciągnącymi się do stawu zwanego Skopcem, a także pola z prawej strony Kraszkowic oraz połowę dóbr w ziemi krakowskiej. Mikołaj miał także otrzymać połowę zastawionych mu przez jego brata za 30 grzywien, dóbr w Toporowie²³². Jan natomiast został właścicielem 6 mieszczan w Toporowie, działu Grzegorza Kulwy, który ten miał z racji wójtostwa w tymże mieście, 2 kmieci w Mierzycach i młynarza ze stawem tamże, sołtysa Wojciecha oraz 4 kmieci w królewskiej wsi Bieniec, połowy stawów - górnego i dolnego - w Bieńcu i naprzeciwko Mierzyc, opusto-

²²⁹ ACW, t. II, ks. II, k. 115-115v.

²³⁰ GWI, ks. II, k. 300, 300v, 382, 404v-405v, 407v-408, 529, 543; ks. III, k. 85v-86.

²³¹ U II/2, s. 224.

²³² TP, 3347, k. 45-46

szalnych pól z prawej strony Łaszewa, połowy folwarku w Mierzycach z zabudowaniami domowymi, ciągnącymi się do stawu zwanego Skopcem, a także pola z lewej strony Kraszkowic oraz połowy dóbr w ziemi krakowskiej. W styczniu 1520 r. Mikołaj zapisał swojej pierwszej żonie Annie 260 florenów posagu i wiana na swoich dobrach w Mierzycach, Łaszewie i Toporowie, a także na królewskich czynnie we wsi Bieniec oraz na połowie wszystkich dóbr, które trzymał w zastawie lub w przyszłości otrzyma. W tym samym roku, otrzymał od Jana Gaszyńskiego, wójta wieluńskiego, w zastaw za 10 grzywien kmiecia z Wierzchlasu, którego z kolei zastawił Janowi za taką samą kwotę Jan „Nitra” Konopnicki z owej wsi. Cztery lata później, Mikołaj zastawił Wojciechowi Gaszyńskiemu i jego spadkobiercom za 40 grzywien swoją część w Łaszewie na okres jednego roku poczynając od Bożego Narodzenia 1524 r.. Jeśli w przeciągu tego czasu Starzechowski nie oddałby długu, to Gaszyński miałby prawo do intromisji w jego dobra²³³. 1 III 1525 r. król Zygmunt Stary udzielił zgody wojskiemu wieluńskiemu Andrzejowi Kroczewskiemu z Konopnicy na wykupienie z rąk Jana i Mikołaja wsi Bieniec. 28 X 1528 r. Jakubowic wraz z sędzią wieluńskim Piotrem Masłowskim oświadczyli, że naganiony Jan Rakowski dowiódł swego szlachectwa²³⁴. W 1531 r. Mikołaj wydzierżawił Katarzynie, żonie Jana Wrońskiego, swoje działki w Przywozie, Niemierzynie i w Toporowie oraz młynarza Kurza z Mierzyc. Trzy lata później pożyczył od Piotra Masłowskiego 24 grzywny pod zastaw 2 młynów we wsi Jabłonka. W 1535 r. Starzechowski zobowiązał się do spłacenia Dorocie Stoleckiej w ciągu 3 lat, wdowie po Mikołaju Stoleckim, 60 grzywien, które niegdyś pożyczył od Kaspra Potockiego, które pożyczył wcześniej od owej Doroty. W 1542 r. Mikołaj zastawił za 200 florenów Mikołajowi Madalańskiemu z Łykorni swój dział w Toporowie na okres 1 roku. Trzy lata później zastawił za 20 grzywien Jakubowi Gaszyńskiemu z Gaszyna młyn, leżący w połowie wsi Łaszew. W 1547 r. Mikołaj pozwał wójta dziedzicznego sieradzkiego, szlachetnego Mikołaja Grądzkiego o 50 grzywien z dzierżawy dóbr wójtostwa miasta Sieradza. W sierpniu 1550 r. sprzedał - niestety za nieznaną sumę - Maciejowi Mrowieńskiemu, wicestaroście wieluńskiemu, 2 mieszczan Toporowskich z oprawy swojej żony²³⁵. Starszy Jakubowic zmarł przed 15 IX 1550 r. Prawdopodobnie tuż przed śmiercią zapisał swojej drugiej żonie Barbarze (nie wiadomo dokładnie, kiedy ją poślubił) oprawę na połowie swoich dóbr ruchomych i nieruchomych w Łaszewie, Mierzycach i Toporowie²³⁶.

²³³ ZW, ks. I, k. 2, 10, 55.

²³⁴ MRPS, cz. IV nr 5390, 14128.

²³⁵ GWI, ks. IV, k. 11v, 178v, 275v-276; ks. V, k. 275v-276, 402v-403; ks. VI, k. 40-40v; ks. VII, k. 107v-108.

²³⁶ GWI, ks. VII, 144v, 385v.

W 1528 r. wspomniany *Jan*, brat Mikołaja Jakubowica, procesował się z Janem Masłowskim dziedzicem w Mierzycach o ogiery i kłacze, pasące się na jakimś pastwisku w tej wsi. Ostatecznie konie te przysądcono Masłowskiemu²³⁷.

W dniu 15 IX 1550 r. *Bartłomiej* i *Mikołaj*, synowie Mikołaja i prawdopodobnie jego pierwszej żony Anny, zostali wprowadzeni w posiadanie swoich dóbr ojczystych w Przywozie, Łaszewie i Toporowie. Rok później Mikołaj musiał zezwolić macosze na objęcie prze nią oprawy wdowiej, zapisanej jej przez męża a ojca owego Mikołaja, na połowie nieruchomości i dóbr ruchomych w Łaszewie, Mierzycach i Toporowie. Według rejestrow podatkowych z lat 1552-1553 Mikołajowice byli właścicielami 1 łana i 1 młyna w Przewozie, 2 łanów z 9 zagrodnikami w Łaszewie i części Toporowa²³⁸.

Rokszycy wywodzili się z Rokszyc w powiecie piotrkowskim. W Wieluńskim nabyli dobra w drugiej połowie XV w. Były to Pątnów, Lubojna i Lubojenka²³⁹.

W 1476 r. *Piotr* Rokszycki z Pątnowa wziął w zastaw od Rafała z Radostkowa za 18 grzywien 2 łany w tymże Radostkowie²⁴⁰.

W 1490 r. pisarzem ziemskim wieluńskim został *Przedbór* Rokszycki. Urząd ten pełnił do 7 IV 1516 r., kiedy to zrezygnował z niego. 29 X 1497 r. Przedbór otrzymał od króla Jana Olbrachta, skonfiskowane za niestawienie na wojnę mołdawską dobra Anny Hanslowej z Rząsawy, leżące w powiecie krakowskim oraz Małgorzaty i Katarzyny, córek zmarłego Jana Kałgi, w Lubojni i Lubojence w powiecie wieluńskim. W 1504 r. Przedbór zeznawał w procesie pomiędzy Stanisławem, Andrzejem i Marcinem Brodnickimi a Lutoldem Bieleskim. Osiem lat później był świadkiem w procesie sądowym, pomiędzy Marcinem Czyżowskim z Borowna a Stanisławem Żuchowskim, także z tegoż Borowna²⁴¹.

W 1529 r. *Jan Przedbór* Rokszycki, piszący się ze Stęszyc, pożyczył wojskiemu wieluńskiemu Andrzejowi Krocowskiemu z Konopnicy 9 grzywien. Według rejestrow podatkowych z lat 1552-1553 Jan Przedbór był w Wieluńskim, wspólnie z Jakubem Wilamowskim, współwłaścicielem Lubojni Wielkiej (3 łany z 14 zagrodnikami) oraz 1,5 łana z 9 zagrodnikami w Lubojence²⁴². Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z Piotrem i Przedborem Rokszyckimi.

---

²³⁷ GWI, ks. III, k. 391.

²³⁸ GWI, ks. III, k. 144v, 385v; ZD, t. XIII, s. 295, 297.

²³⁹ GW, k. 36; MRPS, cz. II, nr 1057; ZD, t. XIII, s. 300.

²⁴⁰ GW, k. 36.

²⁴¹ U II/2, s. 218; MRPS, cz. II, nr 1057; cz. IV, nr 10870; GWI, ks. II, k. 274v, 586v; ks. III, k. 401; ZW, ks. I, k. 265.

²⁴² GWI, ks. III, k. 401; ZD, t. XIII, s. 300.

W 1534 r. *Marcin* Rokszycki z Lubojni wspólnie z bratem *Pawłem*, piszącym się z Lubojni i Lubojenki, pozwał Stanisława Pągowskiego z Radostkowa o naruszenie granic ich wsi Lubojna. W tym samym roku zapisał swojej żonie, Zofii Wilkowieckiej z Białej Wielkiej, w ziemi krakowskiej, 200 florenów posagu i wiana na połowie dóbr w Lubojni. Dwa lata później zastawił Janowi Trepce Wilkowieckiemu z Białej Wielkiej, w ziemi krakowskiej, za sumę 34 grzywien 3 kmieci w Lubojni. W 1538 r. razem z bratem *Pawłem* procesował się z Janem Trepką Wilkowieckim z Białej Wielkiej o granice pomiędzy Lubojną a Białą Wielką. *Marcin* zmarł pomiędzy tą datą a 1546 r., kiedy to w procesie ze Stanisławem, *Feliksem*, *Sebastianem* i *Marcinem* Pągowskimi o granice pomiędzy wsiami: Lubojenka i Radostków uczestniczył tylko jego brat *Paweł*²⁴³. Nie wiadomo w jakim stopniu byli spokrewnieni z pozostałymi Rokszyckimi.

Parafia Praszka

Jedyną rodziną szlachecką, mającą posiadłości na obszarze tej parafii byli Wierusz-Kowalscy herbu Wierusz.

Parafia Rudniki

Jedyną rodziną szlachecką, mającą posiadłości na obszarze tej parafii byli Russoccy herbu Korab.

Parafia Stojec

Jedyną rodziną szlachecką, mającą posiadłości na obszarze tej parafii byli Wierusz-Kowalscy herbu Wierusz.

Parafia Wieluń

Na jej terenie swoje dobra mieli Mężykowie z Dąbrowy herbu Wadwicz, Gąszyńscy herbu Jastrzębiec i szlachta z Żytniowa.

Mężykowie z Dąbrowy herbu Wadwicz (ryc. 23) przybyli do Polski ze Śląska - albo z okolic Namysłowa albo Środy Śląskiej - bądź w okresie bezkrólewia po śmierci Ludwika Węgierskiego, bądź już w czasie jego panowania. Przed 1389 r. nabyli w ziemi wieluńskiej wieś Dąbrowę, z której się pisali. Możliwe, iż ich pojawienie się w Koronie należy łączyć z Władysławem Opolczykiem, albo –

---

²⁴³ ZW, ks. I, k. 265, 269, 367; GWI, ks. IV, k. 427-427v; PW, ks. I, k. 35.

zdaniem B. Czwojdrak – łączyły ich jakieś więzy ze Spytkiem z Melsztyna²⁴⁴. W linii męskiej wymarli u schyłku lat trzydziestych XV w.²⁴⁵

W dniu 16 XI 1389 r. *Hanusz z Dąbrowy* (pierwszy jej nabywca) i Roszkowic, w imieniu swojego przyrodniego brata (z tej samej matki) *Hinczki z Przemkowa [Roszkowskiego (Rogowskiego)]* herbu *Działosza*, odebrał dokument Władysława Opolczyka, w którym książę zatwierdził kupno Rębielic, Parzymiechów i Lipia przez tegoż Hinczkę od skarbnika łęczyckiego Dzierżka Tłuka ze Strykowa za sumę 1000 grzywien. W 1394 r. Hanusz został łożnym królewskim, a pięć lat później zginął w bitwie nad Worską²⁴⁶.

W 1403 r. *Jan Mężyk*, młodszy syn Hanusza (urodzony ok. 1370 r.), piszący się z Dąbrowy i Roszkowic, został podczaszym i cześnikiem nadwornym. Urząd ten pełnił do 1404 r.²⁴⁷ W 1404 r. Mężyk otrzymał od króla zapis 1000 grzywien na Ojcowie k. Krakowa oraz zapisy na królewskich ziemiach ruskich w ziemi lwowskiej i samborskiej. 24 VI 1405 r. Jan podpisał się pod ugodą króla Władysława Jagiełły z Ulrykiem von der Osten w sprawie Drezdenka²⁴⁸. 13 IV 1408 r. poręczył królowi 100 grzywienami za rycerza Jana Wałacha, że ten odda Jagielle po swoim powrocie z Węgier 100 grzywien, które pożyczył od władcy pod zastaw swojej wsi Wroczonka²⁴⁹. Od tegoż roku Jan pełnił funkcję sekretarza królewskiego i występował w formule relacyjnej dokumentów Jagiełły, odnoszących się głównie do Rusi Czerwonej²⁵⁰. W czasie bitwy grunwaldzkiej Jan wchodził w skład osobistej ochrony króla. Przetłumaczył mu wówczas z języka niemieckiego poselstwo od wielkiego mistrza. W dniu 26 IX 1412 r. świadkował na dokumencie sędziego i starosty wieluńskiego Wiktora z Toporowa, w którym Wiktor zatwierdził, przedłożony przez przeora klasztoru św. Mikołaja paulinów, akt ugody, pomiędzy klasztorem a Henrykiem Kurconem i jego synami, dawnymi sołtysami w Dietrznikach w sprawie sołectwa w tej wsi²⁵¹. 11 VII 1413 r. Jan (określony wówczas jako „strenuus” czyli pasowany rycerz) był świadkiem zatwierdzenia przez króla Władysława Jagiełłę przywileju, w sprawie nabycia sołectwa we wsi Wróblew przez Tomka z Komornik²⁵². 2 X 1413 r. przywiesił swoją

---

²⁴⁴ B. Czwojdrak, *Powiązania genealogiczne Hanusza i Jana Mężyka z Dąbrowy herbu Wadwicz z Rogowskimi herbu Działosza i Długoszami herbu Wieniawa*, [w:] red. S. K. Kuczyński, SPŚ, t. X, Warszawa 2004, s. 121, 122, 124.

²⁴⁵ F. Kiryk, *Mężyk Jan z Dąbrowy h. Wadwicz*, [w:] PSB, t. XX, s. 513.

²⁴⁶ F. Kiryk, *op. cit.*, s. 513; B. Czwojdrak, *op. cit.*, s. 123, 126; ; PW, ks. VII, k. 49-49v.

²⁴⁷ U X, s. 101; B. Czwojdrak, *op. cit.*, s. 125-126.

²⁴⁸ PW, ks. VII, k. 49-49v.

²⁴⁹ KDW, t. V, nr 125.

²⁵⁰ F. Kiryk, *op. cit.*, s. 513.

²⁵¹ ZDZP I, nr 60.

²⁵² ZDP, nr 756.

pieczęć do aktu unii horodelskiej i przyjął do swojego herbu Piotra Montygerdowicza. Wówczas to świadcował na dokumencie sędziego wieluńskiego Wiktora z Toporowa, w którym Wiktor oznajmił, że mieszczenie wieluńscy otrzymali od Jakusza z Kurowa połowę wsi Kurów. W dniu 18 czerwca następnego roku, wystąpił z tytułem starosty krzepickiego (w skład tej tenuty królewskiej wchodziły w powiecie wieluńskim: Stare Krzepice i Zajączki)²⁵³. W 1416 r. Mężyk został starostą ostrzeszowskim²⁵⁴. 15 VII 1419 r. Jan został jednym z gwarantów przymierza z Dania²⁵⁵. Trzy lata później (12 czerwca) Mężyk otrzymał od króla wójtostwo w Drohobyczu i sołectwo w Hruszowie. W dniu 30 marca 1423 r. świadcował w Kieżmarku na akcie przymierza polsko-węgierskiego. W 1424 r. otrzymał w dzierżawę starostwo krzepickie. W dniu 21 marca następnego roku król nadał Mężykowi 11 wsi w powiatach przemyskim i gródeckim: Hoszany, Hodwisznia, Koropuż, Czułowice, Wołoszcza, Doliniany, Dublany, Ostrów, Tarsza-ków, Chyszowa i monaster Borcze²⁵⁶. W 1427 r. Jan został starostą generalnym ruskim. Urząd ten pełnił do 1431 r.²⁵⁷ Pod koniec stycznia 1429 r. posłował do Zygmunta Luksemburskiego w sprawie niedopuszczenia do koronacji Witolda. W listopadzie następnego roku, Jan został wysłany przez króla do Świdrygiełły z pierścieniem wielkoksiążęcym, aby przekazać mu decyzję Jagiełły o mianowaniu księcia władcą litewskim. Latem 1431 r. wziął udział w wojnie z Litwą, a następnie posłował do wielkiego księcia, aby odciągnąć go od przymierza z Zakonem Krzyżackim. W następnym roku towarzyszył posłom husyckim, przebywającym w Polsce. Oskarżył wówczas biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego o wydanie na nich interdyktu²⁵⁸. 5 V 1432 r. Jan zasiadał w sądzie ostrzeszowskim. Toczyła się tam wówczas sprawa pomiędzy sędzią wieluńskim Wieruszem z Kątów a szlachcicem Piotrem Falkenheimem, poddanym księcia oleśnickiego²⁵⁹. W dniu 31 października tegoż roku wspólnie z księciem nieświejskim Fedką, pokonał wojska Świdrygiełły pod Kopystrzynem i zajął całe Podole²⁶⁰. W tym samym roku Jan został wojewodą ruskim (Iwowskim). Urząd ten pełnił do 1437 r.²⁶¹ 15 VI 1433 r. wspólnie ze starostą sieradzkim Wawrzyńcem

---

²⁵³ K. Wójcikiewicz, *op. cit.*, s. 33; *Województwo sieradzkie i województwo łęczyckie w drugiej połowie XVI wieku*, cz. II: *Komentarz. Indeksy*, red. H. Rutkowski, [w:] *Atlas Historyczny Polski*, red. S. Trawkowski, Warszawa 1998, s. 65

²⁵⁴ U II/1, s. 153.

²⁵⁵ F. Kiryk, *op. cit.*, s. 513.

²⁵⁶ ZDM, cz. VII, nr 1925, 1981.

²⁵⁷ U III/1, s. 150.

²⁵⁸ F. Kiryk, *op. cit.*, s. 513.

²⁵⁹ KDW, t. IX, nr 1287.

²⁶⁰ F. Kiryk, *op. cit.*, s. 513.

²⁶¹ Ibidem.

Zarębą z Kalinowej, sędzią wieluńskim Wiktorem z Mierzyc i Janem Długoszem z Parzymiechów, pośredniczył w układach z księciem opolskim Bernardem, księciem brzeskim Ludwikiem i mieszczanami Namysłowa w sprawie rycerza Dobka Puchały z Wągrowca²⁶². W tym samym roku wziął udział w wyprawie na Krzyżaków, w czasie której został ciężko ranny pod Chojnicami. W dniu 27 II 1434 r. przywiesił swoją pieczęć na akcie nadania Wielkiego Księstwa Litewskiego w dożywotni zarząd Zygmunтови Kiejstutowiczowi. W następnym roku brał udział w rokowaniach pokojowych z Zakonem Krzyżackim w Brześciu Kujawskim²⁶³. W dniu 3 I 1436 r. Jan, wspólnie z rajcami Krzepickimi, ufundował i uposażył na Nowym Rynku w Krzepicach szpital dla ubogich²⁶⁴. Mężyk wielokrotnie też świadcował na różnych dokumentach królewskich. Towarzyszył również Jagielle w jego podróżach po Małopolsce i Rusi Czerwonej²⁶⁵. Jan był dwukrotnie żonaty. Pierwszą żoną była bliżej nieznana Katarzyna, która przebywając na dworze królewskim wychowywała królowną Jadwigę. Drugą natomiast była Anna Rytwiańska. Mężyk z żadną z nich nie doczekał się potomstwa²⁶⁶. Jan zmarł przed 3 października 1437 r. i został pochowany w Wieluniu. Jego dalsza rodzina, która przybyła na pogrzeb, wykorzystując nieobecność wdowy, zagrabiła pozostawiony przez niego majątek ruchomy w złocie, srebrze i drogich kamieniach o wartości 3000 grzywien²⁶⁷.

Z Gaszyna pochodzili **Gaszyńscy** herbu **Jastrzębiec**²⁶⁸.

W 1323 r. *Konrad* z Gaszyna był świadkiem sprzedaży sołectwa w Grębieniu²⁶⁹.

W 1337 r. *Wisław* z Gaszyna świadcował na dokumencie z 1337 r., w którym Lutold Wierusz nadawał arcybiskupowi gnieźnieńskiemu wieś Brzozę. Po raz ostatni w źródłach został odnotowany w 1350 r.²⁷⁰ Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z Konradem.

Z Gaszyna pisał się także *Anzelm (Henslin)*. R. Rosin utożsamia go z podsędkiem wieluńskim Hanczkiem, występującym w dniu 28 VI 1380 r. w charakterze

---

²⁶² SRS, t. VI, nr 190.

²⁶³ F. Kiryk, *op. cit.*, s. 513.

²⁶⁴ ZDM, cz. V, nr 1415.

²⁶⁵ KDW, t. VII, nr 714; t. VIII, nr 780, 824, 1006, 1353; ZDZP I, nr 65; ZDM, cz. VI, nr 1692, 1798; cz. VII, nr 1878, 1905, 1911, 1917, 1928, 1939, 2012, 2088; F. Kiryk, *op. cit.*, s. 514.

²⁶⁶ F. Kiryk, *op. cit.*, s. 514.

²⁶⁷ U III/1, s. 158; F. Kiryk, *op. cit.*, s. 514.

²⁶⁸ S. Leitgeber, *Wierzchlejscy herbu Berszten II*, maszynopis w Gabinecie Genealogiczno-Heraldycznym na Zamku Królewskim w Warszawie, Puszczykówko 1964, s. 1.

²⁶⁹ R. Rosin, *Ziemia wieluńska...*, s. 156, p. 485.

²⁷⁰ KDW, t. II, nr 1174; SHGZW, s. 80.

świadka w sprawie sprzedaży 2 łanów w Kurowie przez Mikołaja z tegoż Kurowa²⁷¹. Jeśli identyfikacja jest poprawna, to wówczas Anzelm piastowałby urząd podsędka już od 1380 r. Za taką tezę opowiada się również J. Sperka²⁷². Natomiast A. Szymczakowa uważa, że Anzelm i Hanczek to być może ta sama osoba i jednocześnie dolną cezurę objęcia podsędkostwa przez Anzelma przesuwają na 1389 r.²⁷³ Anzelm należał od zaufanych ludzi księcia Władysława Opolczyka²⁷⁴. Po klęsce tego ostatniego w wojnie z Jagiełłą i zajęciu ziemi wieluńskiej przez wojska polskie w 1391 r. Gaszyński, utracił piastowany przez siebie urząd, o czym świadczą dokumenty z 1395 r., na których występuje już bez tytułu²⁷⁵. Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z Konradem i Wisławem.

W dniu 19 I 1385 r. *Stanimir* z Gaszyna i Kaniowa (Śląsk Opolski) wystąpił jako świadek na dokumencie księcia Władysława Opolczyka w sprawie nadań dla klasztoru Jasnogórskiego. 4 XI 1399 r. zamienił jatkę mięsną w Wieluniu na młyn, sadzawkę i 2 ł. łana ziemi w Pątnowie. W 1413 r. wystąpił z tytułem podsędka wieluńskiego. Był także wójtem wieluńskim. Stanimir zmarł zapewne po 11 VII 1413 r.²⁷⁶ Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z wyżej wymienionymi Gaszyńskimi.

W dniu 31 VII 1401 r. *Henryk* i jego brat rodzony *Mikołaj*, obaj piszący się z Gaszyna, świadkowali na dokumencie, w którym Niczko Rogalicki sprzedał część swoich dóbr w Kopydłowie rajcom wieluńskim²⁷⁷.

W dniu 26 XI 1402 r. *Tomasz* z Gaszyna kupił sołectwo w Kurowie z 2 łanami i trzecim denarem od rajców miasta Wielunia za sumę 8,5 grzywny. Odtąd Tomasz i jego następcy mieli, na polecenie urzędu radzieckiego w Wieluniu, jeździć z poselstwami miejskimi przez 1 dzień jednym koniem, brać udział w po-

---

²⁷¹ SHGZW, s. 80.

²⁷² J. Sperka, *Urzednicy Władysława Opolczyka w księstwie wieluńskim (1370-1391)*. Spisy, [w:] *Średniowiecze polskie i powszechne*, red. I. Panic, J. Sperka, t. 3, Katowice 2004, s. 118.

²⁷³ U II/1, s. 151.

²⁷⁴ J. Laberschek, *Potencjał obronny ziemi wieluńskiej i fragmentów ziemi krakowskiej i sieradzkiej pod rządami księcia Władysława Opolczyka 1370-1391*, [w:] *Między Północą a Południem. Sieradzkie i Wieluńskie w późnym średniowieczu i czasach nowożytnych*, red. T. J., Horbacz, L. Kajzer, Sieradz 1993, s. 133; idem, *Wyprawa zbrojna króla Władysława Jagiełły na krakowsko-wieluńskie posiadłości księcia Władysława Opolczyka w 1391 r.*, [w:] SPŚ, red. S.K. Kuczyński, t. VI, Warszawa 1994, s. 154.

²⁷⁵ Na pierwszym z tych dokumentów z 6 VII 1395 r. Anzelm świadczy w sprawie sądowej pomiędzy Maciejem ze Starzenic a Jakubem z Masłowic (KDW, t. III, nr 1960.). Natomiast na drugim (z tego samego dnia) również występuje w charakterze świadka w sprawie zapłaty 56 grzywnien rajcom wieluńskim przez Wiktora z Mierzyc (*Dodatki...*, nr 24.).

²⁷⁶ ZDZP I, nr 18; MK, ks. XVII, k. 124v; U II/1, s. 151.

²⁷⁷ *Dodatki...*, nr 15.

spolitym ruszeniu na koniu o wartości 1,5 grzywny na koszt miasta. Sołtys miał prawo do pobierania kary od właścicieli bydła czyniącego szkody ludziom, nie większą jednak niż okoliczni sołtysi²⁷⁸. Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z wyżej wymienionymi Gaszyńskimi.

W dniu 26 XII 1404 r. *Jasiek* z Gaszyna razem ze swoim rodzonym bratem, wyżej wspomnianym Mikołajem Gaszyńskim, był świadkiem darowizny Wierusza z Białej na rzecz klasztoru paulińskiego w Wieruszowie. W dniu 2 VI 1431 r. był jednym ze świadków mieszczan wieluńskich w sprawie z właścicielami Raczyzna o dobra w Kopydłowie. Jest to jednocześnie ostatnia o nim wzmianka. Jasiek miał prawdopodobnie syna Piotra²⁷⁹.

W dniu 14 VI 1414 r. Mikołaj, wyżej wspomniany brat Jaśka i Henryka, świadkował w sprawie nabycia sołectwa w Wróblewie przez Tomka z Komornik²⁸⁰. W 1421 r. został wspólnie z mieszczanami wieluńskimi, oskarżony przez Tomasza z Opojowic, kleryka gnieźnieńskiego, o bezprawne uwięzienie go w Wieluniu, zniesławienie, odebranie kosztownych futer i wychłostanie, w wyniku którego kleryk odniósł rany na ciele. Ostatecznie 15 grudnia tegoż roku arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Trąba, wydał w tej sprawie wyrok polubowny: pozwani mieli zapłacić Tomaszowi 150 groszy kary, zwrócić mu koszty sądowe oraz zabrane futra²⁸¹.

W dniu 2 III 1445 r. *Andrzej*, syn zmarłego przed 1458 r. *Piotra* z Gaszyna i Jadwigi, sprzedał altarzyście ołtarza św. Jadwigi w kolegiacie wieluńskiej na odkup roczny czynsz, wynoszący 16 groszy, płacony w dniu św. Marcina ze swojej kamienicy, położonej obok cmentarza kościoła kolegiackiego w Wieluniu oraz z pozostałych swoich dóbr ruchomych i nieruchomych, znajdujących się w Wieluniu i poza obrębem murów miejskich. Następna o nim wzmianka pochodzi dopiero z 1463 r. Wówczas to pożyczył Janowi Gaszyńskiemu 1 grzywnę²⁸².

W dniu 8 I 1459 r. *Marcisz* (*Marcin*) z Gaszyna świadkował, w sprawie sprzedaży przez Stanisława Kaszałę z **Komornik** jego zięciowi Mikołajowi z tychże Komornik, 2 łanów ziemi w tejże wsi. W tym samym roku był jednym z jednaczy sądowych w sprawie pomiędzy Tomaszem z Gromadzie a Dorotą, żoną Mikołaja Nowskiego. W tym samym czasie, zastawił Jakubowi ze Stróża za 30 grzywien 3 łany ziemi w Gaszynie. W 1464 r. poręczył za Jana z Gromadek, że ten odda dług 50 grzywien Maciejowi z Kotkowa²⁸³. Na podstawie kryterium ma-

---

²⁷⁸ SHGZW, s. 80; K. Wójcikiewicz, *op. cit.*, s. 20.

²⁷⁹ ZDZP I, nr 51; GW, ks. I, k. 26v; K. Wójcikiewicz, *op. cit.*, s. 48.

²⁸⁰ ZDP, nr 756.

²⁸¹ ZDP, nr 3443.

²⁸² GWI, ks. I, k. 100v; K. Wójcikiewicz, *op. cit.*, s. 58; GWI, ks. I, k. 100v.

²⁸³ Hube, 5012, k. 552; GWI, ks. I, k. 43, 44, 114.

jątkowego, należy go uznać za należącego do Gaszyńskich. Niestety, nie wiadomo jaki stopień pokrewieństwa łączył go z pozostałymi członkami tej rodziny.

W 1459 r. *Jan* z Gaszyna zastawił Janowi z Borowna 1an ziemi w Gaszynie za sumę 10 grzywien. W 1460 r. zastawił Stanisławowi Starzeńskiemu za 30 grzywien 2 łany ziemi w Gaszynie²⁸⁴. *Jan* zmarł przed 1496 r. Jego żoną była Dorota Starzeńska, która po śmierci męża ponownie wyszła za mąż za Jana Golskiego²⁸⁵. Niestety, nie wiadomo jaki stopień pokrewieństwa łączył Jana z pozostałymi członkami rodziny Gaszyńskich.

W 1460 r. *Mikołaj*, brat Andrzeja Piotrowica Gaszyńskiego, sprzedał Janowi z Gaszyna za 20 grzywien 1an ziemi osiadły w owej wsi. W 1476 r. był jednym z jednaczy sądowych w sprawie pomiędzy braćmi z Małyszyna: Bartoszem i Janem. *Mikołaj* zmarł przed 1497 r. Pozostawił 2 córki: *Dorotę*, żonę Marcina Malika ze Starzenic i *Katarzynę*, żonę Jana Maliskiego²⁸⁶.

W 1499 r. *Mikołaj*, syn Jana Gaszyńskiego był jednaczem sądowym w sprawie pomiędzy Piotrem i Stanisławem Bieniackimi a Janem Urbańskim. W 1501 r. wspólnie ze swoim synem Janem kupił od Elżbiety, wdowy po wójcie wieluńskim *Mikołaju* Gospodarzu, całe wójtostwo w Wieluniu za 300 florenów i 64 groszy²⁸⁷. Następna wzmianka o *Mikołaju* pochodzi dopiero z 1514 r. Wówczas to procesował się z burmistrzem i rajcami wieluńskimi w sprawie opłaty za kąpiel w łaźni miejskiej, wynoszącej 3 wiardunki i 2 grosze (razem 38 groszy)²⁸⁸. *Mikołaj* zmarł pomiędzy tą datą a 1 I 1517 r. Jego żoną była bliżej nieznana Helena.

W 1511 r. *Jakub* Gaszyński, syn *Andrzeja Jaśka*²⁸⁹, wziął w zastaw od Sędziwoja Skrzyńskiego i jego żony Agnieszki za sumę 5 grzywien kmiecia Jana Ślązaka w Niemierzynie. Następna wzmianka o *Jakubie* pochodzi dopiero z 1538 r. Wówczas to pożyczył 40 grzywien *Jakubowi* i *Andrzejowi* Stoleckim pod zastaw 4 1anów osiadłych we wsi Stolec Wielki. W dniu 14 II 1539 r. wziął w zastaw od *Mikołaja „Boksy”* Radoszewskiego za 50 grzywien 4 łany osiadłe ziemi w Radoszewicach. 15 VIII 1547 r. zapisał połowę swoich dóbr ojczystych z połową folwarku w Gaszynie swojemu synowi *Janowi*. Od 1552 r. *Jakub* piastował

---

²⁸⁴ GWI, ks. I, k. 36v, 65, 115.

²⁸⁵ ZWI, ks. I, k. 7; GWI, ks. II, k. 196, 374v; ks. IV, k. 504v.

²⁸⁶ GWI, ks. I, k. 65; ks. II, k. 53, 368v; GW, k. 24.

²⁸⁷ GWI, ks. II, k. 118v, 196.

²⁸⁸ ACW, t. III, k. 12v.

²⁸⁹ Ów Andrzej Jasiek mógł być synem Andrzeja z Gaszyna (pierwsze imię po ojcu) a także prawnukiem Jaśka z Gaszyna (zob. wyż.), na cześć którego mógł nosić drugie imię. Oznaczałoby to wówczas, że ojciec wymienionego Andrzeja – Piotr (zob. wyż.) – mógł być synem Jaśka z Gaszyna.

urząd sędziego grodzkiego wieluńskiego. Według rejestrow podatkowych z lat 1552-1553 Jakub był właścicielem 3 łąnów z 4 zagrodnikami w Gaszynie²⁹⁰.

Z **Gaszyna** pochodziła też rodzina szlachecka używająca przezwiska **Oremus**.

W dniu 8 IX 1459 r. *Bartosz Oremus* z Gaszyna był świadkiem w sprawie sprzedaży przez Stanisława Kaszałę z Komornik jego zięciowi Mikołajowi z tychże Komornik 2 łąnów ziemi w tej wsi²⁹¹. W dniu 8 X 1462 r. został pozwany przez dziekana wieluńskiego Mikołaja o dziesięcinę snopową, o wartości 1 grzywny z pól kmiecych w Gaszynie, zamienionych przez Bartosza w folwark. Gaszyński twierdził, że nigdy z tych pól nie była pobierana dziesięcina snopowa, ale pieniężna i taką też przez 6 lat oddawał owemu dziekanowi. Mikołaj oszacował wówczas straty na sumę 12 grzywien. Ostatecznie proces zakończył się dopiero w dniu 11 VII 1467 r. Bartosz musiał zwrócić zatrzymaną dziesięcinę i na przyszłość nie utrudniać dziekanowi jej wybierania. Ponadto Bartosz został zobowiązany do powiadamiania Mikołaja na 3 dni wcześniej przed oddaniem dziesięciny, aby ten mógł osobiście przybyć i dopilnować²⁹². W tym samym roku wziął w zastaw od Adama z Gany rolę zwaną Kąt w Ganie za 4,5 grzywny. W 1464 r. pożyczył Stanisławowi Chotowskiemu 50 grzywien pod zastaw 4 łąnów w Gaszynie, zwanych Kraskowskie. Trzy lata później wziął w zastaw od Wiktora z Mierzyc kmiecia w Przywozie, siedzącego na półłanku za sumę 8 florenów²⁹³. Bartosz po raz ostatni w źródłach wystąpił w 1469 r.

W 1466 r. *Stanisław Oremus* z Gaszyna świadkował, w sprawie zastawu przez Jana Raczyńskiego z Racyna pół łąna w Racynie Jakubowi Stawskiemu²⁹⁴. W tym samym roku wziął w zastaw od Stanisława Chotowskiego za 10 florenów część jego młyna w Jordanowskich Kątach. W 1499 r. zastawił Barbarze, wdowie po Mikołaju Stobrawie z Wierzchlasu za sumę 18 florenów 2 mieszczan-młynarzy w Toporowie²⁹⁵. W 1502 r. wziął w zastaw od Jadwigi Raczyńskiej, wdowy po Wojciechu Raczyńskim i jej córek za 10 grzywien łąn ziemi osiadły w Racynie²⁹⁶. Dwa lata później Stanisław wziął w zastaw od Mikołaja Maliskiego z Racyna za 10 grzywien kmiecia w Racynie. Stanisław zmarł pomiędzy 1505 a 1507 r.²⁹⁷ Nie wiadomo w jakim stopniu był spokrewniony z Bartoszem.

²⁹⁰ GWI, ks. II, k. 548; ks. V, k. 30, 56-57; ks. VI, k. 90; ks. VIII, k. 286v; ZD, t. XIII, s. 288.

²⁹¹ Hube, 5012, k. 552.

²⁹² AC, vol. II, nr 831, 832, 837.

²⁹³ GWI, ks. I, k. 166.

²⁹⁴ GWI, ks. I, k. 140v.

²⁹⁵ GWI, ks. II, k. 61v, 132.

²⁹⁶ ZWI, ks. I, k. 41.

²⁹⁷ GWI, ks. II, k. 239, 302, 388v.

W 1504 r. *Wojciech Oremus* i *Stanisław*, bracia rodzeni z Gaszyna, synowie *Andrzeja Oremusa*, syna Stanisława Oremusa, spłacili swoją siostrę Zofię, żonę Stanisława Bieniackiego, z jej dóbr ojczystych i macierzystych w Gaszynie. Rok później wzięli w zastaw od Piotra Raczyńskiego za 10 grzywien kmiecia w Raczynie. W tym samym roku dali 15 grzywien posagu swojej siostrze Annie, żonie mieszczanina wieluńskiego Wojciecha Jankowskiego. W 1507 r. Wojciech zastawił Marcinowi Stobrawie z Wierzchlasu za 10 grzywien 1an ziemi w Wierzchlesie, który niegdyś nabył jego dziad Stanisław Oremus od Stanisława Nitry Wierzchlejskiego. W tym samym roku Wojciech i Stanisław wzięli w zastaw od Jadwigi Raczyńskiej, wdowy po Wojciechu, i jej córek za 35 grzywien 3,5 łana ziemi w Raczynie. Pomiedzy tą datą a 1 I 1511 r. Wojciech ożenił się z Katarzyną, córką owej Jadwigi, wdową po Mikołaju Starzeńskim. W 1508 r. Wojciech i Stanisław pożyczili Janowi Rychłowskiemu z Gaszyna 30 grzywien pod zastaw 6 łanów w Gaszynie. W 1519 r. Wojciech darował Stanisławowi swoje dobra w Gaszynie, które otrzymał w wyniku braterskiego podziału. W dniu 28 VI 1531 r. sprzedał sędziemu ziemskiemu wieluńskiemu Piotrowi Masłowskiemu za sumę 20 grzywien 1an ziemi osiadły w Rudzie. W 1535 r. procesował się z *Jakubem* i *Wojciechem Golskimi* z **Gaszyna** o granice pomiędzy ich dobrami w Gaszynie. Wojciech po raz ostatni w źródłach został wymieniony w 1545 r.²⁹⁸

W 1504 r. wspomniana wyżej *Zofia*, córka Andrzeja Oremusa, otrzymała wówczas od swojego męża 60 grzywien i 6 groszy posagu i wiana, zapisane na połowie jego dóbr w Bieniądzcach i Naramicach²⁹⁹.

W 1507 r. wspomniana wyżej *Anna*, córka Andrzeja Oremusa, otrzymała od swojego męża zapis 30 grzywien posagu i wiana³⁰⁰.

W 1549 r. *Józef*, syn Wojciecha Oremusa, wspólnie ze swoją żoną Katarzyną, wdową po Tomaszu Wysockim, zapisali sobie nawzajem dożywotnio dobra w Gaszynie (Jakuba) i Topoli Małej w powiecie kaliskim (Katarzyny)³⁰¹.

Parafia Żytniów

Przed 6 I 1491 r. *Mikołaj Żytniowski* z **Żytniowa** ożenił się z Barbarą, córką Andrzeja Wężyka z Będkowa i Woli Będkowskiej, wdową po Łukaszu z Sado krzyc Wielkich. Jako wiano Mikołaj wniósł do wspólnego gospodarstwa 50 grzywien, które Barbara zapisała na swoich dobrach w Będkowie i Woli Będkowskiej³⁰².

---

²⁹⁸ GWI, ks. II, k. 275, 302, 310, 388v, 415av, 425v, 539v; ks. III, k. 132v-133; ks. IV, k. 349-350v; ks. V, k. 441.

²⁹⁹ GWI, ks. II, k. 274v, 275.

³⁰⁰ GWI, ks. II, k. 385v, 385v.

³⁰¹ GWI, ks. II, k. 73-73v.

³⁰² A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka w XV wieku. Magnifici et generosi*, Łódź 1998, s. 314.

